LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

5

moteris

1967 RUGSĖJIS – SPALIS

TURINYS

S. M. Paulė	Moters religinės pareigos	1
E. Krikščiūnienė	Estetinis vaiko auklėjimas	3
Alė Rūta	Laiškas	5
A. Giedrius	Nemuno duktė	6
Eglė	Vilniaus sodininkystės mokykla	9
V. Ramunė	Baltieji paukščiai	12
A. Saudargienė	Primityvi moteris	14
S. Vilkauja	Išminčiai	17
• Šeima ir auklėjimas	P. Alšėnas — Tėvų rūpesčiai	18
• Moterys pasaulyje		20
• Buto įrengimas	Veda A. Šarūnienė	23
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	24
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	26

ILIUSTRACIJOS

A. Vitkauskaitė-Merker	Šv. Petro bazilika, Vatikanas	1
Botticelli	Madona	2
Rembrandt	Titus	3
Seurat	"La Grande Jatte"	4
P. Jučys	Pavasaris	6
V. Galdikas	Iliustracija	6
A. Tarabilda	Iliustracija	7
S. Krasauskas	Iliustracija	8
R. Gibavičius	Pajacas	8
A. Vitkauskaitė-Merker	Lietuvaitė	10
V. Klemka	Žvejai	12
A. Vitkauskaitė-Merker	Islandijos vulkanai	14
Rasutė Arbaitė	Seserys	15
A. Pakeliūnas	Sodyba	17

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1967 m. Nr. 5 (59)

Redakcinė Kolegija

Redaktorės: Z. Daugvainienė ir N, Kulpavičienė.

Skyrius veda: I Kairienė, E. Krikščiūnienė, L. Murauskienė, A. Šarūnienė.
Administratorė: B. Pabedinskienė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College Str., Toronto 4, Ont. Canada. Spaudė "Žiburių" spaudos b-vė, Toronto, Ont. Prenumerata metams $5.00. Viršelis ir meno - techn. red. N. Kulpavičienė.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1967 m. Nr. 5 (59). Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto.

moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1967 Nr. 5 (59)

MOTERS RELIGINĖS PAREIGOS

SESUO M. PAULĖ

Katekizme pasakyta, kad kiekvieno krikščionio pareiga yra Dievą pažinti, Jį mylėti ir Jį garbinti — Jam tarnaujant. Ši pareiga apima kiekvieną žmogų, tuo labiau kiekvieną krikščionį, nesvarbu ar tai būtų vyras ar moteris.

Todėl kyla klausimas ar iš viso apsimoka specialiai pasižiūrėti į "moters religines pareigas"? Ar ta tema turi prasmės mums asmeniškai ir kitiems? Mano supratimu taip, nes moteris turi savo kitokį priėjimą prie kiekvieno dalyko. Gal būt dėlto, kad pirminė jai Dievo duota pareiga yra kita, būtent, būti padėjėja, ir bendrininke, kaip nurodo pirmieji Šventraščio puslapiai. Tačiau būti gera padėjėja nėra lengva. Mes gyvenime matome, kad nuo patarėjų ir padėjėjų priklauso ir visa valstybės valdžia ir vaga, ar ji bus teigiama, ar ji bus neigiama.

Senas priežodis sako, "ranka kuri supa vygę, valdo pasaulį". Todėl svarbu pažiūrėti į tai, kaip moteris veda pasaulį arba nuo Dievo arba į Dievą. Prisiminkime, kad Kristus yra pasakęs "kas ne su manimi, tas prieš mane", tik to vedimo laipsniai pas vienas ryškesni, pas kitas mažiau ryškūs.

Jeigu mes pasižiūrime į visuomeninį darbą, mes matome, kad vyras gali turėti įvairiausių minčių, gali daug užplanuoti, tačiau taip dažnai jam trūksta užbaigimo, konkretaus įžvelgimo. Berods, Leninas yra pasakęs, "jeigu nori, kad revoliucija pasisektų, įtrauk moterį į tą darbą..." Nori įtraukti moterį, nes moteris savo prigimtimi negali būti padalinta, jeigu ji atsiduoda kam nors, ji atsiduoda pilnutiniai, visai neskaičiuodama ir nežiūrėdama savęs, o tik jos pasirinkto tikslo. Žinoma, tas tikslas gali būti išganingas ar pražūtingas jai pačiai ir kitiems.

Šiuo metu stovime prieš didelį uždavinį visai Bažnyčiai ir visai Krikščionijai, būtent atnaujinti — sudvasinti pasaulį. Ir pirmą kartą Bažnyčios istorijoje yra kreiptasi ir į moteris, (nors ir netiesioginiai) prašant pagalbos. Kaip į šį darbą galėtume geriau įsijungti, įsitraukti?

Psichologas Van Kaam vienoje paskaitoje apibūdino moterį, kad ji kur bebūtų, ir ką beturėtų visada sugeba sukurti "namus", būtent, namų jaukią nuotaiką, kurioje augimas yra įmanomas ir galimas. Mūsų, kaip moterų pareiga ir yra sukurti krikščioniškos

nuotaikos namus, kad krikščioniškas gyvenimas galėtų klestėti, nesvarbu, kur bebūtume ar savo šeimos ratelyje, ar įstaigoje, ar universitete, svarbu, kad nuo mūsų sklistų ta krikščioniška dvasia. Juk šiuo metu moterys sutinkamos kiekvienoje profesijoje. Ar tai nėra Dievo Apveizdos lemta, kad moteris visą pasaulį paverstų Dievo namais?

Moteriai duotas uždavinys tęsti kūrimą, puoselėti ir ugdyti gyvenimą, bet tas kūrimas vyksta ne tik žodžiuose, o pačios savęs ugdyme. Moteris daugiau įtaigoja kitus ne tuo ką ji sako, o tuo, kas ji yra. Kaip moteris turėtų ugdyti Dievą kituose? — atsakymas trumpas: pati būdama giliai religinga, dvasinė. Bet būti giliai religinga, nėra lengva, ypač tą pripažins tos, kurios tikrai stengiasi gyventi pagal Dievo Valią. Juk visas mūsų religinis gyvenimas yra vis labiau atitikti Dievo norams, Dievo planams...

Grįžkime prie trigubos krikščionio pareigos, kaip ji reiškiasi moteryje? Pirmiausia pažiūrėkime į moters galią pažinti, o dar labiau norą būti pažintai, suprastai. Moteris dažnai pažįsta dalykus iškarto ir labai intuityviai. Dažnai iš pirmo žvilgsnio ji ką nors pamėgsta ar nusistato prieš. Tik vėliau svarsto motyvus, kodėl tas jos nusistatymas teisingas. Kaip vyskupas Peter Ketter knygoje "Christ and Womankind" sako: "moteris turi daugiau dvasiškumo negu vyras, ji daro sprendimus ne tiek šaltais faktais, kiek širdies nurodymais" (psl. 62).

Iš prigimties moters širdis labiau nukreipta į Dievą, juk Kristus nebarė nė vienos moters, kad ji neturėjo tikėjimo! Kristus pasitikėjo moterimis, net joms pirmosioms pasirodė po Prisikėlimo. Kristus ir mums rodytųsi, mums kalbėtų, jei tik norėtume Jį išgirsti, po Jo kojomis nurimti. Svarbu skaityti Evangelijas, tokiu nusiteikimu, tartum girdėtume iš paties Kristaus lūpų. Negailėkime laiko su Juo pasitraukti į nuošalumą, dalyvauti rekolekcijose, ypač uždarose rekolekcijose, pakvieskime Jį būti mūsų svečiu per gerą knygą... Jeigu kito laiko negalime rasti, panaudokime nuobodžias autobusu keliavimo valandas, Evangelijų knygutė turėtų būti mūsų rankinukuose ir galėtume skaityti, kai turime laukti ar pas daktarą, ar stotyje ar kur kitur... Kitos labai geros, mano nuomone, lietuviškos knygos moterims yra A. Maceinos "Didžioji Padėjėja", "Dievo Avinėlis" ir J. Žilio "Gyvenimo Šaltiniai", o dar daugiau yra gerų angliškų knygų.

Tačiau už vis svarbiausias reikalas jungtis su pačiu gyvuoju Kristumi per Sakramentus, ypač per šventąsias Mišias ir šv. Komuniją. Tais momentais ne tik Kristui pasakoti savo "bėdas", bet dar labiau įsiklausyti į Jo reikalus, Jo prašymus, ypač ką konkrečiai Jis norėtų iš mūsų, kad padarytume šiandien, ar šią savaitę. Kasdien Jį per pašvenčiamą malonę turime savo sielose, matykime Jį ir kituose žmonėse...

Jeigu moters pažinimas yra daugiau intuityvus, ji per skaitybą, mąstymą, ir svarstymą turi pasirinkti motyvų, bet ji neturi atsisakyti ir tos didžiosios moteriai Dievo duotos dovanos, širdies jautrumo. Tas širdies jautrumas turi būti įjungtas ir į Dievo pažinimą. Mes turime rasti laiko, tik *būti* su Dievu. Bet ar ne retai pasitaiko, kad mes ieškome Dievo tik tada, kai mus kokia nelaimė ištinka. Ar ne daugiau turėtume su Juo būti kasdien, taip kaip mes savo mylimąjį pažįstame su juo būdamos. Ar ne?

Tikra meilė, kaip sako šv. Povilas, "neieškoti savęs, neskaičiuoti ką ji iš mylimojo gaus..." Gal nesuklysiu sakydama, kad moteriai yra lengviau mylėt, gyventi pagal Dievo Valią, negu vyrui, nes kaip teologas Baltazaras išsireiškia: "Kiekviena siela prieš Dievą, yra moteriška, ta prasme, kad moteriška savybė yra atsiduoti, atsiverti kitam. Taip ir siela turi visiškai atsiverti Dievui, Jo malonės veikimui; juk mūsų šventumas yra Dievo darbas, mes tik pašaliname kliūtis šitam Jo darbui.

BOTTICELLI MADONA

Šventraštyje labai dažnai siela yra palyginama Sužadėtinei. Tikrai mylėdama, sužadėtinė gali palikti viską ir eiti su mylimuoju nors ir į pasaulio galą. Taip ir kiekviena mes turime *pasitikėti* Dievu, nesvarbu kas įvyksta. Dažnai mes nesuprantame Dievo kelių, dažnai Jo uždėta pareiga ar kryžius atrodo toks sunkus, bet turime tikėti, kad Jis gerai žino, ką mums leidžia. Taip kaip būtume su savo mylimuoju ėjusios nors ir iki pasaulio pakraščių. Tiesa, gal apvylė mus žemiškas mylimasis, bet Dievas niekada neapvils, Jis tiek turtingas ir galingas, kad Jam nėra jokių kliūčių, jeigu tik matytų, kad tas būtų mums geriau ir naudingiau. Bet dažnai, Dievas neranda kito būdo mus patraukti prie savęs, kaip tik sunkumu, nes kai viskas sekasi, mes Jį užmirštame... Meilė nėra žodžiai, bet gyvenimas. Prisiminkime tas tikinčias mūsų kaimo moteris — motinas, kurių nuolatinis atodūsis buvo: "kaip Dievas duos", kuris buvo tariamas ne tik lūpomis, bet dar labiau gyvu tikėjimu ir tikru pasitikėjimu.

Tačiau mūsų asmeniška meilė negali būti bevaisė. Mūsų religinės pareigos trečiasis aspektas yra Jį garbinti Jam tarnaujant. Kristus pasakė: ką padarėte vienam iš mažutėlių, man padarėte. Ir šv. Jonas labai pabrėžia, kad negali mylėti Dievo, kurio nematai, jeigu nemyli artimo, kurį matai. Teisingai mums katalikams prikišama, kad mes pamiršome labdarybės darbus žmogaus sielai ir kūnui, perdaug užsidarėme tik savame pasaulyje.

Šiuo metu, kada nerasime nė vienos įstaigos, nė vienos profesijos, kur nebūtų moterų, ar nesame pašauktos savo prigimtimi atsiliepti Dievo dvasiai, būti tas Evangelijoj minimas raugas. Ne žodžiais, bet pačiu gyvenimu keisti visą aplinką. Pajunkime visą savo jautrumą, kitų supratimą, švelnumą ir patarnavimą, visą savo motiniškumą kiekvienam žmogui, kuris yra antrasis, taip dažnai neatpažintas, Kristus.

Moters augščiausias idealas yra motiniškumas, ne fizinis, bet dvasinis rūpinimasis kitais. Tik prisiminkime su kokiu švelnumu lenkiatės savo kūdikiui patarnauti, kad ir nosį nušluostyti. Jeigu su tokiu švelnumu ir malonumu lenktumėmės prie žmonių nelaimių, ar ne kitoks būtų viso pasaulio veidas? Kalbame apie taiką, bet nėra taikos, nes viešpatauja *neapykanta*. Kol nebus visuotinės meilės, nebus nė taikos...

Savo širdies gilumoje paklauskime koks mūsų tikėjimas, pasitikėjimas Dievu, koks atsidavimas Jo Valiai ir kaip visa tai reiškiasi kasdienybėje, mūsų šeimose iš kurių vienokia ar kitokia dvasia skleidžiasi į visą gyvenimą? Ar kartais mūsų šeimose netrūksta gilesnio tikėjimo, ar netrūksta didesnio rūpinimosi Dievo reikalais, ar mes, kaip moterys, savo darbais ir veiksmais liudijame, kad tikėjimas mūsų gyvenime mums reiškia daugiau, negu bet kas. Koks yra mūsų motiniškumas visiems Dievo vaikams? Labai įdomu, kad Šv. Dvasios buvimo vaisiai sutampa su motiniškomis dorybėmis: kantrumas, švelnumas, tvirtumas, malonumas ir t. t. Ar tai ne Dievo meilės apraiška moteryje? Būkime Dievo meilės apraiškos ne tik sekmadieniais, bet kasdieną, kiekviename veiksme įžiūrėkime Dievo veikimą. Turėkime tikėjimą panašų į Marijos, kuri "viską dėjosi ir svarstė savo širdyje", nes visas gyvenimas yra paslaptingas Dievo atsivėrimas mums. Svarbu Jį pripažinti ir priimti...

(Skaityta Religinio Kongreso Moterų Simpozijume 1966. IX. 9)

REMBRANDT TITUS

ESTETINIS VAIKO AUKLĖJIMAS

E. KRIKŠČIŪNIENĖ

Estetika yra mokslo sritis, kuri domisi grožio (ypač grožio, išreikšto mene) ir jam gimininigų vertybių nagrinėjimu. Ji apima ne kurią vieną, bet visas meno sritis.

Estetika domisi tuo, kaip menininkas įsivaizduoja, kuria meno kūrinius, kaip žmonės išgyvena, bei kritikuoja meno kūrinius, ką žmogus jaučia, žiūrėdamas į paveikslus, klausydamas muzikos, ar skaitydamas poeziją. Estetika nagrinėja, kaip menas veikia žmogaus nuotaiką, įsitikinimus, pažiūras į gyvenimą. Estetika padeda suprasti kodėl žmogus mėgsta vieną kūrinį ir nemėgsta kito, ji lavina žmogaus skonį ir padeda atskirti gražius dalykus nuo menkaverčių.

Kadangi grožis yra artimai susijęs su gėriu ir tiesa, estetika glaudžiai rišasi su moralinių vertybių nagrinėjimu. Heroizmas, kilnumas, sąžinės jautrumas — tai moralinės vertybės, kurios taip pat įeina į estetikos sritį.

Ta auklėjimo sritis, kurios tikslas yra vaike išugdyti jausmą grožinėms ir moralinėms vertybėms, yra vadinama estetiniu auklėjimu. Ši auklėjimo sritis yra labai svarbi, nes jaunuolis, išmokęs atskirti tai, kas gražu, nuo to, kas žema, tampa švelnesnis, kilnesnis, jautresnis.

Nereikia pamiršti, kad meno formomis dažnai yra apvelkamos idėjos, nieko bendro neturinčios su estetika. Ypatingai yra piktnaudojamas vaizdinis menas. Biznieriai, puikiai suprasdami meno įtaką brendimo metu, naudojasi jo formomis savo tikslams atsiekti. Programos televizijoj, pigūs komikai išmoko vaikus gudriai orientuotis gyvenimo situacijose, nepaisant priemonių, apgavysčių — svarbu išeiti laimėtoju. Šitokis menas yra kenksmingas augančiam vaikui ir turi būti tėvų kontroliuojamas.

Modernus menas, kuris yra ne kas kita, kaip šių laikų žmogaus dvasinio stovio išraiška, priimtinas suaugusiems. Vieniems jis gal patinka, kitiems nesuprantamas. Jo tikslas tačiau ir nėra būti suprastam. Modernus menininkas dažnai nepasitenkina turimom formom ir išgyvenimais proto ribose. Jis stengiasi atitrūkti nuo tikrovės, ieško naujų išgyvenimų pasąmonės pasauly. Jis nori išreikšti tai, kas žmogaus protui nesuvokiama, kas, gal būt, yra tik jo paties pasąmonės išdava. Jis nori išreikšti save. Tas yra visiškai tvar

koj, kai tuo užsiima suaugęs ar jau rimtai pradėjęs galvoti jaunuolis.

Panašius tikslus turi šių dienų nesubrendę jaunuoliai, kurių mases matome susispietusias didmiesčiuose. Jie sklaidosi prieš visuomenę šūkiais, reiškia nepasitenkinimą savo tėvais, valdžia. Jie manosi galį sukurti geresnę visuomenę, mažiau materialistinę, pacifistinę, ne tokią pilką, konvencinę, kurioje kiekvienas jos narys stengiasi pamėgdžioti ir pralenkti savo artimą. Jie nori būti individais, būti tuo, kuo jie yra ir rodytis tokiais koki yra. Dauguma šių jaunuolių yra geri, dauguma idealistai, tačiau kaip bežiūrėsime, turime pasakyti, kad tai yra aukos mūsų jiems sudarytų sąlygų. Tai yra vienišos sielos, nepažinusios tikros meilės savo vaikystėje, nežinančios, kad visuomenė susideda ne vien iš veidmainių, karjeristų. Jie bėga nuo tikrovės, nes nepakėlė dvasinės tuštumos, kurios jiems niekas neužpildė. Buvo laikas, kada jo vaizduotė turėjo būti pripildyta pasakomis, o jie tematė komikus. Paaugęs jis ilgėjosi dainų, draugystės, o tematė geriančius ir besibarančius tėvus. Televizijoj jo herojai buvo kriminalistai, beiešką kelių savo darbams paslėpti. Nenuostabu, kad vaikas nori išsivaduoti iš tokios aplinkos ir bando tai, kas jam pasiūloma.

Argi ne mūsų — tėvų — pareiga yra išvaduoti jį nuo tokio likimo? Kaip to pasiekti ir kada pradėti? Kuo anksčiau, tuo geriau. Sakyčiau motina turėtų pradėti galvoti apie tai, vos pradėjus laukti kūdikio. Šią mintį gražiai išreiškia mūsų pereitų metų Draugo laureatas Jurgis Gliauda savo knygoje "Delfino ženkle". "Kada laukiama kūdikio", savo herojė Lina, "būsimą motiną turi supti grožis. Viskas aplink turi būti gražu. Aš noriu apsupti save grožiu." Nuostabu, kad vyras taip moka išreikšti būsimos motinos jausmus.

Vaikystėje išgyventi gražūs vaizdai vaikui paliks įspūdžio visam jo gyvenimui. Prancūzų rašytojas Anatole France, rašydamas apie savo vaikystę ir namus, truputį su pašaipa aprašo tėvo atsidėjimą įvairių retenybių rinkiniam, tuo tarpu su nepaprasta meile prisimena motinos kambarį, kuriame nebuvo nei skalpų, nei skeletų, — vien tik rožės. Toje aplinkoje jis buvo laimingas, nes buvo apsuptas meilės ir grožio.

Kas gi gražiau išreiškė tą laimingą vaikystės išgyvenimą, jei ne poetas Mačernis, savo vizijose aprašydamas savo senelę ir tą ramybę ir meile dvelkiančią atmosferą, tą skaidrią namų nuotaiką, kurioje jisai subrendo menininku.

Vaiko estetinis išgyvenimas pasireiškia jo mąstyme, jo darbuose. Jis domisi bet kuriuo grožiu. Savo estetinį išgyvenimą jis išreiškia veiksmu: piešdamas, žaisdamas, šokdamas. Laimingas vaikas, kurio motina turi laiko užsiimti su juo, padėti jam pasireikšti. Kokie begaliniai turtai slypi senelės pasakose, dainose. Laimė tam, kuris turėjo progos lankyti vaikų darželį.

Kadangi šio kontinento pradžios mokyklose estetiniam auklėjimui skiriama nemaža dėmesio — paišyba, dainavimas, sportas užima svarbią vietą šalia kitų pamokų. Šios pamokos vaikų labiausiai mėgstamos, ir per jas jie labiausiai pasireiškia.

Tiek pradinės, tiek vidurinės mokyklos meno programa yra nukreipta ne tiek į pačių meno formų kūrybą, kiek į bendrą jaunų žmonių menišką auklėjimą. Per meno pamokas vaikai įgyja geresnį skonį, išmoksta giliau pažvelgti į kitas mokslo sritis; menas padeda vaikui tapti pastovesniu savo jausmuose, išmoko daugiau vertinti kitų kūrybos pastangas, padeda išsivystyti vaiko iniciatyvai. Pagrindinis tad estetinio auklėjimo atsiekimas — gerai išbalansuotas jaunuolis.

Deja, vidurinėse mokyklose vaikai gauna daug mažiau progų susipažinti su estetinėm vertybėm, nei pradžios mokykloj. Tačiau, jo noras kurti yra aiškiai matomas. Ir šiais laikais didelė vidurinės mokyklos mokinių dalis bando rašyti poeziją. Žinoma, dažnai tas daroma slapta, nes kai norima save išreikšti, yra baimė būti nesuprastu, išjuoktu. Patys blogiausi mokiniai parodo nepaprasto entuziazmo visokiem projektam, ir jų kūryba bei išradingumu dažnai tenka stebėtis.

Šitame amžiuje tėvai neturėtų gailėti pinigų jų meniniam ugdymui. Nors daugelis mūsų labai norėtume, kad vaikas pasirinktų praktišką profesiją, kuri užtikrintų jam geras gyvenimo sąlygas, leiskime tačiau jam gyventi jo jaunyste. Tegu jis pats ieško savęs, tegu kuria, ir neklauskime perdaug anksti, kokia bus iš to praktiška nauda. Juk visose kultūrose ir civilizacijose žmogus jautė reikalą ne vien daryti tai, kas būtina ir naudinga, bet ir kurti tai, kas džiugino širdį. O ir praktiškiausioje profesijoje pabrėžkime estetinę jos pusę. Juk menas plačiąja prasme yra tobulas priemonių pritaikymas tikslo atsiekimui. Būti geru specialistu bet kurioj profesijoj yra menas. Būti daktaru, kuriam svarbiau ne kiek jis uždirba, bet pagalba ligoniui — yra kilnu.

Tik šitaip auklėdami vaikus, sudarysime jiems sąlygas išmokti atskirti kas gražu ir gera, nuo to kas bloga. To mes galime pasiekti ne vien žodžiais, bet pačiu gyvenimo būdu. Apsupkime ji gėriu, išmokykime ji elgtis taip, ne todėl, kad tai yra naudinga, bet todėl, kad tai yra gera. Jis bus laimingas ne tik pats, bet ir visi, su kuriais jis susidurs.

☆ ☆ ☆

SEURAT "LA GRANDE JATTE"

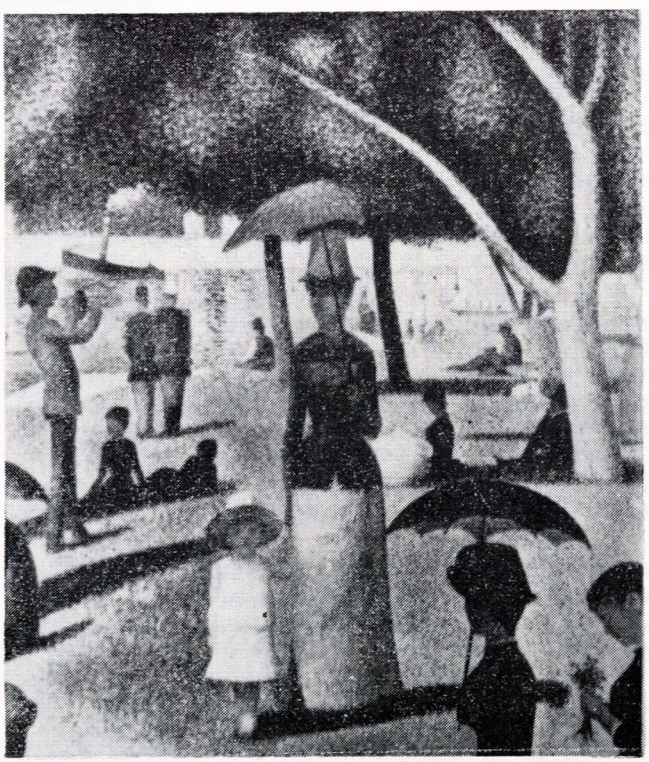

LAIŠKAS

ALĖ RŪTA

Bari mane už graudžių verksmų aprašymą. Sakai, nei netiki tais skausmais, kuriems atvaizduoti surenku įmatriausius žodžius. Gražiai išsakytas skausmas neturi sielos.

Gal tavo tiesa. Netikėk, jei neįtikinu. Aš irgi norėčiau netikėti. Ir būtų gera, jei skausmas pavirstų vien gražiais žodžiais, jeigu jis neturėtų sielos.

Bet aš tau turiu aprašyti vaizdelį, kurį gali pavadint, kaip nori: netikusiu palyginimu, patyčia, įsivaizdavimu . . .

Gal tai skausmas. Gal išsipildymas, gal instinktas, o gal gyvybinė laimė, kai atplėšia dalį kūno ir širdies, o vis dar esi gyvas? Gal tai naujo gyvenimo ir naujo džiaugsmo gimimas, kai tavo vaikas peržengia tėvų slenkstį ir pakrypsta į skausmo ribą? Gal tuo mūsų pasaulis gyvas, ir tuo suspindi amžinybė?

Ne, aš neverksiu, nesilies raidės, tu laišką įskaitysi. Seniai pažadėjau nebeverkti ir vis iš naujo pasižadu.

Po ilgos įžangos priartėju prie to vaizdelio. Tai buvo tik vienas vakaras, kuris, žinoma, nusitaškė į daugelį dienų, jas apjuodindamas.

Tą vakarą dangus buvo drumstai mėlynas; gal buvo ir žvaigždės, bet aš jų nemačiau. Tyli oleandrų siena slėpė savo baltus ir ružavus žiedus; aš būčiau vistiek jų nemačiusi, kad ir saulės šviesoj. Mano regėjimą užplūdo skausmas, mano girdėjimą užtvenkė vienas jaunesnio sūnaus sakinys:

— Štai ir nebėra mano sesutės!

Nudardėjo ratai, nuūžė, nušniokštė. Lyg viesulai suko ir susuko visą gyvenimą, pervertė pasaulį ir pagrobė tavo dukrą. Taip, tur būt, visur girdisi vestuviniai nuvažiavimai, išėjimas iš tėvų kiemo, nenugalima trauka į nežinomą, neįspėjamą, bet savo nuosavą gyvenimą.

Aš išėjau į verandą, dviem laipteliais nulipau žemyn; atrodė, kad žengiau ir nužengiau į bedugnę. Virpėjo mano širdis, drebėjo kojos, siūbavo žemė, rodos, aptemo ir keitėsi pasaulis.

Ir buvo keista, kai glicinijų krūme purptelėjo linksmas paukštis, čirkšdamas paprastą ir amžiną garsą, gyvo daikto pasigarsinimą. Mano apmirusi ranka būtų jį pasiekusi ir užspaudusi. Bet ne vien paukštis tyčiojosi iš manęs. Prislopęs čireno žolėse svirplys, zyzė keli (o gal keli šimtai) nematomų vabzdžių, ore pleveno nakties peteliškės ir amžinai besidžiaugią visoki paukščiai. Tu visų nepasieksi, nors, pasiekęs save, be atvangos stebėsi, ir matysi ir jausi, ko niekas kitas nežino.

Ir medžiai. Aš vis maniau, kad jie mano draugai. Suūžia ir blaškosi, kai man neramu, linguodami pritaria mano mintims, laužo rankas, sudeda jas lyg maldai . . .

O dabar medžiai stovėjo, lyg negyvi, nepajudiną nė vieno lapelio; abejingi ir šalti, — aš jų nekenčiau, kai visada medžius mylėdavau, savo žvilgsnį juose ilsindavau.

Žiūrėjau į akmenis, kurie gulėjo po kojų. Jie kviesdavo atsisėsti, jie mirgėdavo spalvotais granito grūdeliais, jie saulėje būdavo šilti, — namų dalis. Dabar jie tolo, šalinosi mano žvilgsnio, buvo atstumiančiai šalti.

O gėlės, krūmai?

Mano rankų nuglostyti, pagirdyti; jų kvapais alsuodavau, jų šnabždėjimu vienatvę užpildydavau. Dabar išdidžiai kilo rusvos žiedų galvutės, lapai nuleipę tyloje, lyg abejingai ištiesę delnus. Abejingą nuostabą reiškė retai sušukuotos palmės; jų liemenys suakmenėję sutemose, negyvi lapai įsikirpę tamsiai žydrame danguje. Ar joms rūpi mano suspaudimas? — Jokio ženklo užuojautos, nė mažiausio krustelėjimo nuraminimui.

Aš negalėjau sėdėti vietoje, negalėjau niekur prisiglausti. Vaikščiojau į vieną ir kitą pusę cementiniu grindiniu, ignoruodama gamtą, kuri nuo manęs irgi nusisuko. Visomis mintimis buvau su ta, kuri pirmą kartą atsiskyrė nuo mano kūno prieš keliolika metų, kuri atsiskyrė dabar visiems laikams, pradėdama savo gyvenimą ir savo šeimą. Aš myniau kietus takus, nes ir mano širdis buvo bestingstanti į kietą cementą.

Ir po kojų kažin kas man pasipainiojo. Kažin kas minkštas ir šiltas. Išgirdau silpną, laibu balseliu vaitojimą. Cypimą, verksmą, kūkčiojimą, dejavimą, ilgesį ir beviltiškumą. Pasilenkiau ir pagloščiau.

Tai buvo katė. Kaimynų katė, aš ją pažinau. Aš ją globojau, kai jie buvo išvažiavę atostogų. Rainai pilka, baltu veidu, žalsvomis akimis katytė, paprasčiausias namų gyvulėlis. Kaimynė prieš porą dienų minėjo, kad ji turėjo kačiukus, ir kad jau porą kažkam įsiūlė, klausė, ar mes nenorim trečiojo. Tai čia ta katė, motina, netekusi savo vaikų.

Mane visą apėmė šiluma, ir aš atsisėdusi gloščiau ir gloščiau kaimynų rainą katytę, kuri atėjo man pasiguosti ir manęs nuraminti. Gloščiau jos pašiurpusį kailiuką, o ji šiltu savo šonu glaudėsi prie mano kojų ir graudžiai kniaukė.

Kai visiškai buvo sutemę, aš perkėliau katytę per tvorą, į jos namų pusę. Tegu ji grįžta į savo gyvenimą, aš — į savąjį. Nuėjau apsiprausti, pailsinti užputusių akių, kad vėl galėčiau žvelgti į savo šeimą ir darbus.

Dėbterėjau į veidrodį. Plaukai buvo sušiaušti, sudraikyti, užtinę poakiai, veidas pašiurpęs, lūpos iškreiptos nuo vaitojimų ir tylių skundų. Veidrody man dingtelėjo panašumas į katę, nuskriaustą, supykusią, instinktyviai sukilusią dėl atimto vaiko.

Kuo aš tuo momentu skyriausi nuo liūtės, katės, nuo tigrės, nuo paukštės ar žolėse raudančios svirplienės?

Tiktai žmogiška siela, tik mintim, kuria suvokiau, kad kenčiu, bet nežinojau kodėl. Ar mano skausmas dėl to mažesnis, ar tik prasitęsia į laiką ir papildo visą žmogišką kentėjimą?

Aš turėjau tau tai parašyti. Matai, ir neverkiu. Turiu išmokt ramiai sutiktai tai, kas neišvengiama.

Ištrauka iš autorės novelių rinkinio "Po Angelo Sparnu".

A. Gudaitis

NEMUNO DUKTĖ

Auksinis saulės spindulys
pratryško pro žalias liepos šakas
ir sumirgėjo lange.
"Kelkis, dukrele!"
lyg per sapną atlekia motinos balsas.

Taip ji žadindavo mane mažą,
lengvute savo ranka
paliesdama mano plaukus.
Aš pramerkdavau akis
ir pamatydavau meilų jos šypsnį.

Vai, mama!
Greitais žingsneliais nubėgo kažinkur anos dienos!
Ir mane iš tavo jaunuolyno
gegutė iškukavo...

✲

Mano mielasis!
Taisykis į kelionę.
Šiandien mano motinos vardo diena.
Štai mano dovanų ryšelis jau surištas,
galva užgobta.
Širdis virpa ilgesio nerimu.
Palydėk mane.

✲

Narus laivelis atsiskyrė nuo kranto,
neramus vakarys įgulė į baltą burę
ir pagavo nešti.
Nemuno bangos plačiais sparnais plasnoja
ir veja viena kitą.
Pakrančių karklynai priguldami žvilga.
Šviesūs padangių debesėliai
keliauja sykiu su tavim ir su manim.
Šioje kelionėje mano vieta — prie vairo.

Kietai laikau jį savo rankose
ir nenuleidžiu akių
nuo siūbuojančio vandens.

Neria laivelis,
supa, čiunkuoja,
pasikraipydamas,
pasilinguodamas.
Tolyn, tolyn...
tolyn, augštyn...

✲

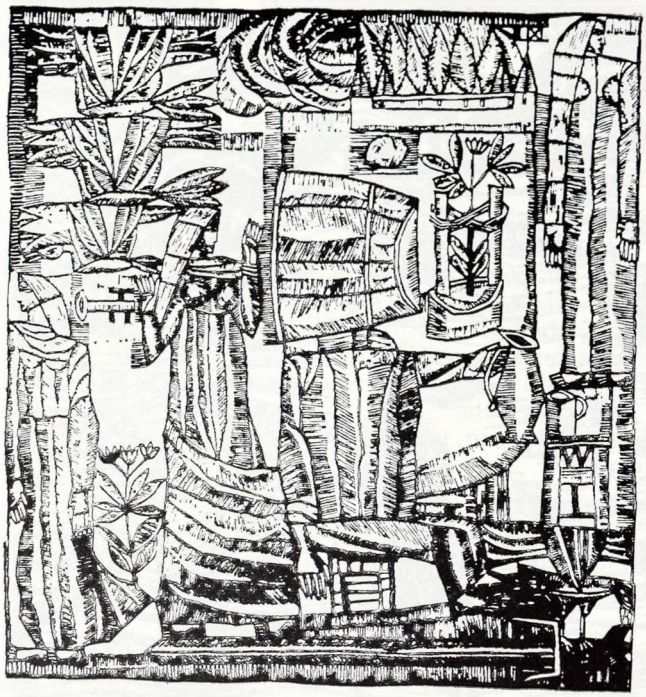

Šiandien mano motinos vardo diena.
Už dešimt mylių — tėvo sodyba.
Dar liko septynios.
Neramus vakarys nepakenčia lėto žingsnio,
rūstaudamas tempia burę
ir neša, neša... be atvangos.

Mano visų dienų drauge!
Nežvilgčiok į mane susirūpinęs.
Nevarstyk savo akių žvilgsniu
tamsiąją vandens gelmę.
Šitą kelią aš pažįstu.
Šito vandens verpetuose mano rankos
tėvo įpratintos,
motinos širdies rūpesčiu palaimintos.

Neria laivelis
tolyn, augštyn,
pasikraipydamas,
pasilinguodamas,
per sraują — srovę
pasičiunkuodamas...

Mano sesuo prisisėjo rūtų,
prisisodino šimtus gėlių.
Jos mergautinės svajonės
įrašytos į kiekvieną gėlės žiedą.
Tik nėra jų gvazdikuose.

Tėvas nemėgsta gvazdikų.
Kai jie pražydo,
sesuo išrovė juos,
išdžiovino ir sudegino.
Tėvas nusišypsojo,
pasivadino motiną
ir nuėjo į linų lauką.

Pernai linai ilgi užaugo.
O kai žydėjo,
tarytum dangus buvo nusileidęs ant žemės.
Tėvas su motina apėjo visą žydrųjį plotą
ir nutarė:
"Mūsų dukrelė audėjėlė
neįveiks šitos jūros.
Ir staklėse neužteks jai dainų."

O jaunas mano brolis kitą dieną
ties linų lauku švilptelėjo
ir pamanė:
"Bus karštas linarovis!
Paskui — kloja...
Paskui — mynė...
Sukviesiu į talką
visas artimąsias sesers drauges.
O mieliausia iš jų — tebus viena..."

✡

Mano mielasis!
Nesirūpink, kad vakarys be atvangos tempia burę,
kad besiskubindamos bangos
plačiai plasnoja savo sparnais
ir smulkiais lašeliais taško tavo veidą.
Nežvilgčiok į tamsųjį verpetą,
pamiršk giliųjų vandenų paslaptis.
Šiandien mano motinos vardo diena.
Pakelk akis augščiau bangų.
Žiūrėk, kokią spalvingą juostą
dievo dukrytė audžia...
po lašelį, po smulkytį...
po gijelę, po plonytę...
be liepos staklių,
be klevo šaudyklės...

Vieną kartą mano brolis
maudė šaunųjį savo bėrį.
Jis raitas nuplaukė į vidurį Nemuno,
ir smagūs abu atgal sugrįžo.
Tėvas pabarė sūnų.
O sūnus pasakė:
"Tėte, ar ne mano bandymų dienos!
Ar ne tu pirmas įvedei mane į Nemuną!..."

✡

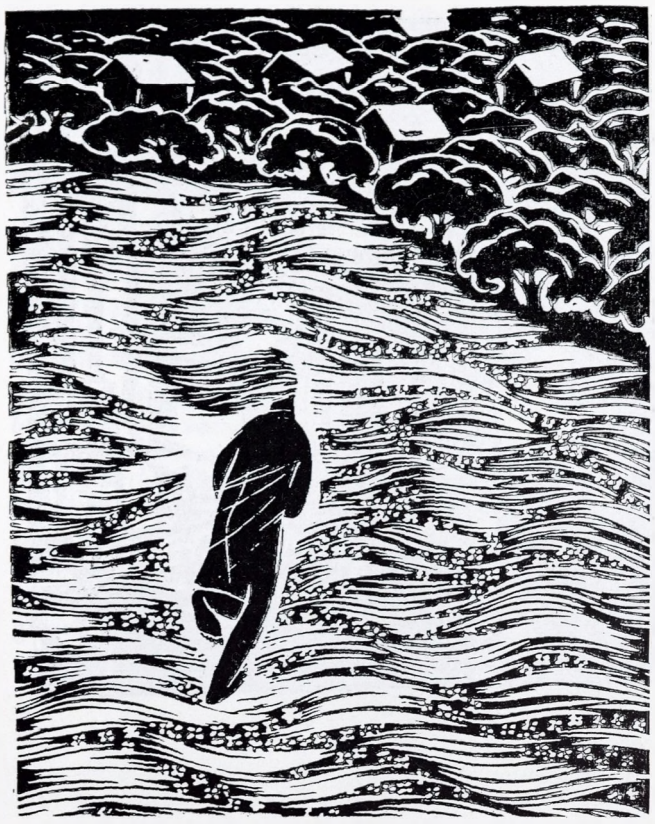

Šiandien mano motinos vardo diena.
Aš nerimu degu pasiekt gimtuosius namus
ir pasveikinti savo gimdytoją.
Aš jai pasakysiu:
"Sveika, mama!
Štai aš lankau tave atkeliavusi.
Leisk man paglostyti tavo veidą.
Leisk man pažiūrėti į tavo akis,
kurios ganė mane
per visas pavasario dienas.
Mama!
Ir tu pridėk savo ranką prie mano veido,
kad aš niekada nenustočiau jautusi,
kad ta ranka vedė mane
per visas saulėtas dienas
ir visas audrotas valandas.
Mama!
Ar tu girdi . . .
ar tu girdi, kad mano širdis
tavo širdies balsu kalba?
Mama! . . ."

☆

Mano tėvo jovarai
Baltais lapais švytuoja.
Sesuo ir brolis
ant kalno stovi.
Motina seklyčioje
aštuonyte dengia stalą.
Tėvas riekia duoną.

Artyn, artyn . . .
Augštai iškelta burė neša laivelį
sakalo sparnų greičiu.
Laivelis klauso mano rankos.
Mes užlekiam ant gelsvo paplūdymėlio.
Sesuo ir brolis džiugiai sveikina.

☆

Ant augšto Nemuno kalno
mano tėvo sodyba —
mano kelionių švyturys.
Artyn, artyn . . .

Neria laivelis,
supa, čiunkuoja,
pasikraipydamas,
pasilinguodamas . . .
Aa a!
Aa a! . . .
Mane motina supo lopšelyje.
Supo nešiodama,
supo myluodama,
ant savo lengvųjų rankelių laikydama . . .

Jau toli anos dienos . . .
toli toli . . .
kaip Nemuno versmės,
kaip tie padangių debesėliai,
kurie nė valandėlės nesustoja . . .

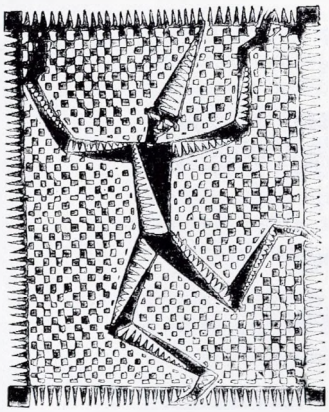

Mano mielasis!
Ar tu nepasakysi,
kad šita kelionė —
tai ištisas gyvenimas!

1967. VII. 22

VILNIAUS SODININKYSTĖS MOKYKLA

EGLĖ

Vilniaus sodininkystės mokykla buvo Žvėryne, Sielių gatvėje, pati paskutinioji sodyba išilgai kelio vedančio į Viršuliškes. Mokyklos rūmai buvo dviejų augštų, mūriniai, stovėjo frontu į gatvę. Juose be klasių ir laboratorijų tilpo dar mokyklos direktoriaus, agr. J. butas ir mokyklos raštinė. Sklypo gilumoje, Panėrių (Karolinkų) kalnų papėdėje baltavo berniukų bendrabučio irgi dviejų augštų namai. Jų rūsyje buvo mokyklos bendrabučio valgykla ir sargo butas. Abejus rūmus jungė platus, vingiuotas kelias. Dešinė to kelio šaka ėjo per mokyklos daržus į Karolinkų kalnus ir į "Strateginį" tiltą per Nėrį, kuriuo galėjai patekti į Žvėryno (Vingio) parką. Tų dviejų kelių sankryžoje buvo naujai įrengta sidabrinių lapių farma. Dešinėje nuo pagrindinio kelio, mokyklos sodybą pusračiu supančių kalnų šlaite buvo prisiglaudę geltoni mediniai mergaičių bendrabučio namai. Toliau į vakarus, po pat mano kambario langais (gyvenau mergaičių bendrabutyje) driekėsi bitynas, už jo, įkalniau — vištydės ir triušynai. Žemiau, arčiau mokyklos rūmų tiesėsi šiltnamiai ir inspektų plotai.

Visuose trobėsių neužimtuose sklypuose, sklypeliuose augo gėlės — daugmečių kolekcijos, sėklinės plantacijos ir šiaip augalai mokinių pratyboms bei pardavimui. Tarp berniukų bendrabučio ir šiltnamių, nuošaliame kampe buvo įrengtas milžiniškas maudymosi baseinas, pripildomas kalno papėdėje tryškančių šaltinių vandeniu. Nutekantis, baseine sušilęs vanduo požeminiais vamzdžiais bėgo į gėlėms laistyti įrengtus šulinėlius. Virš baseino vingiuojančiu takeliu galėjai patekti į kalnuose esantį mokyklos parką, kurio ąžuolai augštos aklos tvoros dėka tapo išsaugoti nuo priemiečio gyventojų naikinančios rankos.

Tai fonas, kuriame tekėjo tarpais ramus, tarpais ir labai audringas, mokyklos gyvenimas. Vilniaus sodininkystės mokykla įsikūrė tuoj Vilnių atgavus 1939—40-taisiais mokslo metais, lenkų senos sodininkystės gimnazijos patalpose, perimdama iš jos ne tik visą ūkį ir didesnę dalį žemesnio personalo bei ūkio darbininkų, bet ir nemažai vyresnių mokinių. Ši mokykla veikė iki 1944 metų liepos mėnesio t.y. iki antrosios bolševiku okupacijos. Atremontavus karo apgriautus mokyklos pastatus juose įsikūrė kariuomenės laikinoji lauko ligoninė, o ją perkelus toliau į vakarus, mokyklos patalpose ėmė veikti trumpalaikiai žemės ūkio kursai, kurių vedėju buvo paskirtas Danielius J.

Vilniaus Sodininkystės Mokyklos kursas buvo trejų metų. Mokyklon buvo priimami abiejų lyčių jaunuoliai, baigę žemesniąją Sodininkystės ar Žemės ūkio mokyklą ar baigę keturias klases gimnazijos. Visi, išskyrus keletą Vilniaus gyventojų, gyveno mokyklos bendrabučiuose. Viso per tris klases turėdavom kasmet po 90 iki 100 mokinių. Mokytojų buvo nedaug — septyni, aštuoni. Geriausias pedagogas, be abejo, buvo Dotnuvos Žemės Ūkio Akademijos profesorius, agr. Stasys Nacevičius, kažkodėl patekęs Dotnuvoje į nemalonę. Dėste jis pagrindinį mokykloje dalyką — daržininkystę. Nepataisomas optimistas, puikus augalo kultūros žinovas, visų, kas tik su juo susidurdavo, gerbiamas ir mylimas.

Antrą pagrindinį dalyką, sodininkystę, dėstė Žemės Ūkio Akademiją Dotnuvoje baigęs agr. Albinas Urbonas, kaip ir aš, perkeltas čion iš Kauno, kur abu ilgesnį laiką buvome dirbę Fredos sodininkystės mokyklose. Albinas Urbonas savo būdu buvo diametrali St. Nacevičiaus priešybė — kraštutinis pesimistas, užsidarėlis. Mokiniai jo kaip ugnies bijojo, bendradarbiai vengė. Trąšų mokslas, bendroji žemdirbystė ir bitininkystė atiteko daug už Urboną jaunesniam agr. Eugenijui Masaičiui. Kartu jis buvo ir nuolatinis mokytojų tarybos sekretorius.

Dotnuvietis Ignas Kaunelis, dar anuo metu diplomo neįsigijęs, buvo jauniausias mokytojų tarpe. Vieš-patavo gėlininkystės skyriuje ir kartu ėjo berniukų bendrabučio vedėjo pareigas. Direktorius J. dėstė fiziką ir žemės ūkio ekonomiją.

Aš dėsčiau augalų genetiką, sėklų auginimą, chemiją ir botanikos pagrindus. Be to turėjau mergaičių bendrabučio vedėjos ir mokinių valgyklos prižiūrėtojos pareigas.

Paukštininkystę, kailinių žvėrelių auginimą ir žuvininkystės pagrindus dėstė iš miesto ateinąs senyvas agronomas, kurio pavardės nebeprisimenu. Lietuvių kalbos mokytoja buvo panelė Miciūtė. Švelni, visuomet susimąsčiusi mokytojų buvo vadinama "mūsų gėlytė". Kapeliono kaip ir neturėjome: bolševikų laikais tokio etato nebuvo, o ir vokiečiai delsė su jojo patvirtinimu.

Beveik visi gyvenome mokyklos patalpose: direktorius, Masaitis, Urbonas, Kaunelis ir aš. Prof. Nacevičius su savo trimis seserimis gyveno privatiniame namelyje, čia pat prie mokyklos. Be pamokų klasėse mokytojai vadovavo mokinių pratyboms ir buvo atsakingi už savo specialybės ūkio skyrių. O ūkis buvo nemažas. Savo produktais buvo aprūpinama šimtui žmonių valgykla ir visi mokyklos tarnautojai. Daug medžiagos — vaismedžių skiepeliai, daržovės, daržovių bei gėlių daigai, žydintieji šiltnamių augalai, gėlių puokštės, įvairios sėklos buvo parduodami. Tik savo vaisių taip kaip ir neturėjome, nes sodas, Urbono užveistas, dar jų nevedė. Visose ūkio šakose, be nuolatinių sodininkų ir ūkio darbininkų, dirbo mokiniai, atlikdami privalomas pratybas, žiemos metu popiet, vasaros "atostogų" metu visą darbo dieną. Mat, tiek mokinius, tiek mokytojus atostogoms paleisdavo tik vienam mėnesiui pakaitomis. Buvo žiūrima, kad kiekvienas mokinys turėtų progos dalyvauti visuose mokykloje atliekamuose darbuose ir nuodugniai susipažintų su visomis ūkio šakomis.

Visi, mokytojai ir mokiniai gyvenome kaip viena šeima. Gyvenantieji mokyklos patalpose, Masaitis, Kaunelis ir aš, valgėme kartu su mokiniais mokinių valgykloje, kartu vargome pratybose. Vakarais sukviesdavau mergaites į savo kambarį ir iki vėlyvos nakties kalbėdavome visokiomis, joms įdomiomis temomis — saviauklos, meilės, vedybų, namų tvarkymo ir kartu mezgėm, siuvinėjom... Mokytojai irgi mėgdavo mano kambarį — mat, jis buvo gal kiek jaukesnis, pakankamai didelis, spintomis perskirtas į "miegamą" ir "salioną", ir jame buvo pakankamai kėdžių.

A. VITKAUSKAITĖ-MERKER LIETUVAITĖ

Rinkome ir aptardavom medžiagą techniškam sodininkystės žodynui, o neretai, pasikvietę dar direktorių ir mieste gyvenančius mokytojus, pusiau šeimyniškai, prie arbatos puoduko, atikdavome mokytojų tarybos posėdį.

Santykiai su mokiniais buvo gana artimi, nuoširdūs. Mokytojas, mat, jau buvo nukritęs nuo mokiniui nepasiekiamų augštybių, savo gyvenimo standartu, bent mūsų mokyklos sąlygose, mažai tesiskyrė nuo daugumos mokinių. Kita vertus, daugumas mokinių buvo iš toli atvykę ūkininkų vaikai, neturį Vilniuje nei giminių, nei pažįstamų, jautėsi vieniši ir kiek svetimi sulenkėjusių Vilniaus gyventojų tarpe — tat glaudėsi prie nors truputį širdies jiems parodžiusių mokytojų. Tas dar labiau suartino mane su mokyklos šeima. Štai vienas mokinio atsidavimo pavyzdys. Bolševikams valdant pasirodžiau jiems įtartina. Vieną rytą atėjęs enkavedistas pasikvietė mane į tuščią klasę (direktoriaus tuo metu mokykloje nebuvo, ir aš turėjau jį pavaduoti) užrakino duris ir pasidėjęs prieš save revolverį ėmė mane tardyti. Tas "malonus pasikalbėjimas" užsitęsė iki sutemų. Tardytojui patiko mano storas vedybinis žiedas ir kitas su deimantu, kuriuos bijodama prarasti kasdien dėvėjau. "Eto i nam prigoditsia" (Tai ir mums pravers) pasakė jis ir žiauriai nutraukė man nuo piršto. Netverdama iš pykčio, pavargusi, apsiverkusi skubiai bėgau namo. Prigrasinta niekam nesipasakoti, tylėjau kaip žemė. Nepastebėjau, kad mokiniai atydžiai viską sekė ir gal pasislėpę gretimame mokslo priemonių sandėliukyje, šį tą girdėjo iš to tardymo. Kitą dieną Juozas, pagal kitų mokinių įsitikinimą komunistuojąs, paklausė mane, kur dingo mano žiedai. (Mokiniai ypatingai gerai pažįsta mokytojų rankas — gal kad jos pažymius į dienyną rašo). Atsikračiau juo, burbtelėjusi, kad dabar yra svarbesnių reikalų, negu privatiški pasikalbėjimai: negi pasakosi, dargi tokiam "nepatikimam". Po kelių dienų mano Juozas su paslaptinga veido išraiška vėl prikibo prie manęs: spėk, ką turiu parnešęs? Gi mano žiedai! Vyrukas susirado enkavedistą, mirtinai jį nugirdė ir atėmė žiedus. Nutarėm, kad laikinai jų nedėvėsiu.

Nuo pat lietuvių Sodininkystės Mokyklos įsteigimo dienos mokyklos gyventojų tarpe buvo jaučiamos dvi antagonistinės srovės — iš vienos pusės mokytojai, daugumas mokinių, mokyklos raštinės vedėjas Vasiliauskas, sodininkas technikas Danielius Jurkus — buvo lietuviškos orientacijos, sunkiai suderinamos su lenkiškąja, kurios prisilaikė nuo lenkų valdymo laikų pasilikę mokykloje paskutinės klasės mokiniai, daugumas sodininkų ir mažne visi sargai bei ūkio darbininkai. Su jais tekdavo tik lenkiškai kalbėtis. Tik direktoriaus didelio takto ir intuicijos dėka tai čia, tai ten įžiebtos antagonizmo, konkurencijos, kartais atviros neapykantos kibirkštėlės nesuliepsnodavo į didesnį gaisrą. Už mokyklos ribų toji lenkiškoji neapykanta viskam, kas lietuviška neretai išsiliedavo kruvinų susidūrimų pavidale. Atsimenu, 1941 metų Velykų vakarą, negalėdama nuvykti į Kauną pas savo vaikus, vakarojau mokyklos rūmuose su keliais atostogoms likusiais mokykloje mokiniais. Staiga kažkas pasibeldė į gatvės duris. Vadinasi svetimas — savieji eidavo tik pro šalutines duris iš kiemo. Susigūžę persimetėm žvilgsniais. Beldimasis pasikartojo. Ką bedarysi — reikia pažiūrėti, kas ten atėjo: atidariau duris ir matau jauną vyruką dar lietuvių kario uniformoje. Vos laikosi ant kojų ir užkimusiu, vos girdimu balsu prašo leidimo pasikalbėti telefonu tarnybos reikalu. Buvo prieblanda ir dar elektra mokykloje nedegė. Taupumo sumetimais miesto valdyba tik nustatytu laiku paleisdavo srovę. Negalėjau geriau įsižiūrėti to kareivėlio. Suintrigavo mane jojo pranešimas viršininkui: "negaliu atvykti sargybon, nes esu sunkiai sužeistas" ir griuvo čia pat prie telefono. Užžiebėm žvakę — ogi visa milinė aplieta krauju ir didelė žaizda galvoje. Kaip mokėdama sutvarsčiau ir iššaukiau kariuomenės greitosios pagalbos ambulansą. Kiek atsigavęs kareivėlis paaiškino, kad buvęs paskirtas sargybon prie Viršuliškių radio stoties, ėjęs vienas, ir netoli mūsų mokyklos miesto padaužos apmėtė jį akmenimis. Mokytojas Masaitis ir keli mokiniai buvo užpulti bažnyčios šventoriuje irgi gerokai akmenimis apdaužyti. Iš po nakties, mokyklos teritorijoje, prie Nėries buvo rastas užmuštas vežikas lietuvis...

Kaip Vilniaus sodininkystės mokykla pergyveno vokiečių atėjimą, girdėjau tik iš kitu pasakojimo. Kaip tyčia tą sekmadienį dar prieš saulėtekį išsirengiau į Kauną. Gavau atliekamų begonijų daigų ir vykau apsodinti jomis savo vyro kapą. Mano nustebimui Vilniaus stotis buvo beveik tuščia, vos keletas žmonių pirkosi bilietus Kauno link. Ir traukinyje, paprastai rusų valdininkų ir kariuomenės perpildytame, šį kartą taip pat buvo apytuščia. Gal dar anksti — juk tik penkios, sekmadienio rytas — pagalvojau. Traukiniui sustojus Kauno stotyje girdėjosi patrankų šūvių ar bombų sprogimo trenksmas. Nustebino mane kontrastas palyginus su Vilniaus šventadieniškų ramumu: stoties rūmai, peronai ir visa stoties aikštė buvo perpildyti rusų kariuomenės ir civilių valdininku, moterų, vaikų. Ir vis jų daugėjo. Ėjau link kapinių. Tokio judėjimo Vytauto prospekte dar niekad nebuvau mačiusi. Rusai civiliai ir kariškiai visomis galimomis

priemonėmis veržėsi stoties link.. Kažkas man šūktelėjo: "Kur taip vaikštinėji — juk karas prasidėjo!" Nebetikėjau ir ramiai ėmiau sodinti ant kapo atsivežtus daigus. Kai suūžė nauja lėktuvų banga ir bombos skeveldra čia pat numušė storą klevo šaką supratau jog tai tiesa. Nuskubėjau prie Nemuno, persikėliau valtele. Ir vėl atūžė lėktuvai. Apšaudė tiltą. Pasislėpiau Fredos šlaitų miške. Kol pasiekiau namus (Technikos prospekte) jau prasidėjo Kauno sukilimas. Aviacijos karininkai kartu su Fredos sodininkystės mokyklos vyresniais mokiniais valė aviacijos rajoną nuo užsilikusių rusų. Mano namai, kur tuo metu gyveno trys aviacijos karininkai ir buvo trys telefono aparatai, savaime pasidarė lyg mažas karo štabas. Aš pati, būdama aktyvi šaulė, gavau įsakymą suorganizuoti provizorinę lauko ligoninę sodininkystės mokyklos rūmuose. Netrukus pradėjo nešti sužeistuosius — daugiausia rusus; daktaras X. gyvenąs kaimynystėje, vos spėjo juos tvarstyti. Dvi paras truko apsiausties būklė. Šiaip, nei mokyklos gyvenimas, nei josios ūkis nedaug tenukentėjo, gal tik geležinkelio tiltą sprogdinant dalis langų kaikam išbyrėjo. Po dviejų savaičių vargais negalais grįžau į Vilnių. Ir čia valdžios pasikeitimas mažai tesukrėtė mokyklos įprastą tvarka. Tiek mokinius, tiek mokytojus visus radau sveikus ir savo vietose. Tik keli, arčiau gyveną, karui užgriuvus, pasitraukė namo ir dar nebuvo grįžę.

Kaip ir kitos žemės ūkio įstaigos, galėjusios gaminti vieną ar kitą maisto rūšį, mūsų mokykla buvo vokiečių proteguojama. Lengviau gaudavome leidimus nusipirkti trąšų ar reikalingų įrankių. Dėl tos pačios priežasties bent dalis mokyklos darbininkų buvo apsaugota nuo mobilizacijos. Čia daug padėjo direktoriaus mokėjimas su vokiečiais apsieiti: pakišti, kur reikėjo, gėlių ar geresnių daržovių. Atsirado net vienas "mūsų globėjas" kilęs iš Rytprūsių, gal ir lietuvis: pasikviesdavo kortomis lošti kaip tik tuo metu, kai vykdavo kokie patikrinimai, gaudymai, darbininkų mobilizacijos. Tuomet tinkamo amžiaus vyrukai išnykdavo iš mokyklos, nakvodavo Viršuliškių daržų sargo namelyje, net inspektuose. Tokiu būdu pasisekė išsaugoti mažne visus.

Žiemai įpusėjus atsirado sunkumų su aprūpinimu maistu. Pritrūkdavom mėsos ir riebalų. Mokiniai vis dažniau prašydavosi paleidžiami namo maisto parsivežti. Geležinkelio bilietui nusipirkti reikėjo specialaus leidimo, o tų leidimų neatostogų metu mokiniams neduodavo. Ką bedarysi? Kažkuriuo būdu — vištos ar triušio kaina, kiek pamenu, gavome pluoštą tuščių blankų. Mano rašomos mašinėlės šriftas nesiskyrė nuo "amto" mašinėlės, o viršininko parašą puikiai padirbdavo mokinys Naujokaitis. Taip ir vertėmės bent tris metus.

Kai ėmė naikinti žydus, mūsų ūkiui staiga prireikė aibės darbininkų. Direktorius išprašė leidimą kas dieną gauti apie šimtą žmonių iš žydų geto. Kas rytą vokietis atvesdavo žydų būrį: vyrų, moterų, paauglių. Gydytojai, turtingi pirkliai, žinomi amatininkai — tik tie, kurie turėjo dar išsilikusių pinigų ar brangenybių, galėjo įsipirkti į tokį būrį. Visi jie atvykdavo geltonu lopu paženklinti, išvargę, sulysę, su niekad neišnykstančia siaubo išraiška akyse. Po tam tikrų perdavimo ceremonijų sargybinis juos atiduodavo Jurkaus globai, mylinčio, jų likimu susirūpinusio žmogaus globai. Vokiečio akyse apsimetęs piktu, žiauriai pašūkaves ir pasistumdęs, mūsų Danielius bematant juos išskirstydavo į labiausiai nuošalius kampus — moteris bendrabučių tvarkyti, sėklų kulti, vyrus į Viruliškių daržus, kurie buvo aptverti tokia aukšta, akla tvora, kad niekas negalėjo pamatyti, kas už jos darosi. Niekeno neprižiūrimi ir tikrumoje jokio darbo neturėdami, nelaimingi žydeliai pasklisdavo po visas miesto apylinkes; kaikurie net visai negrįždavo; iš kitų sužinodavom, kad jiems pavyko rasti saugesnę prieglaudą. Vakare, kai kolona turėdavo grįžti atgal į ghetto, papirktas vokietis "užmiršdavo" juos suskaičiuoti. Kai pastebėdavo, jog vieno ar kito belaisvio trūksta, sakydavom, jog nuo pat ryto žmogus atrodė ligonis ir priverstas gyviau pakrutėti, kritęs ir miręs, matyti, nuo širdies priepuolio; kartu pakišdavom vokiečiui atatinkamą dovaną. Jie, esą, palaidoti ten pat daržuose — "jei netingėtumėt, galėtumem nueiti ir pasižiūrėti". Bet kas ten eis! Tokia tuomet buvo pigi ghetto gyventojo gyvybė! Taip buvo išgelbėta gal kelios dešimtys žydų.

1943-44 metų žiema nebuvo rami. Vis dažniau praūždavo lėktuvai, kaukdavo priešlėktuvinės apsaugos sirenos. Tai čia, tai ten pasigirsdavo bombos sprogimo trenksmas. Bėgdavom slėptis kas į rūsius, kas į betonu dengtą, pusiau į kalną įsispaudusią vandentekio siurblių patalpą. Ėjo gandai, kad net miesto centre vokiečiai pagrobdavo gražesnes mergaites stačiai iš šaligatvio, dargi dienos metu. Bijojau išleisti į gatvę savo mokines — kur reikėjo, ėjome visu būriu. Nuolatiniai jaunų vyrų gaudymai — mobilizacijos — neduodavo ramiai miegoti. Ilgainiui minėtasis mūsų globėjas tapo perkeltas kitur, o naujo taip ir nepavyko prisijaukinti. Pamokos tačiau ėjo beveik normalia vaga. Jei atrodė pavojinga klasėje, tai rinkdavomės kur saugiau, mergaičių bendrabutyje, bulvių rūsyje ar pan. Nujausdami besiartinantį frontą, mokytojai ragino mokinius daugiau dirbti, laikyti baigiamus egzaminus nelaukiant mokslo metų pabaigos. Gabesniems antros klasės mokiniams, atitinkamai pasiruošus leisdavom peršokti į trečią klasę ir tokiu būdu įsigyti mokyklos baigimo pažymėjimą. Darbininkų tarpe jautėsi aiški demoralizacija — o mūsų žydeliai vis dažniau pabėgdavo. Nežiūrint didėjančių persekiojimų ir masinio jų žudymo, atrodė linksmesni, o Jurkui atvirai pasakodavo, kaip jie jam greitu laiku atsilyginsią už rodomą palankumą: esą, jau baigiasi vokiečių viešpatavimas. Bet širdies gilumoje niekas netikėjo, kad rusai galėtų vėl Lietuvą užimti.

✡ ✡ ✡

BALTIEJI PAUKŠČIAI

VANDA RAMUNĖ

Gydytojas Liepaitis pakelia akis nuo plaučių nuotraukos.

— Beviltiška, — sušnibžda jis sau.

Lapas po lapo leidžiasi žemyn ten už lango...

Ruduo...

Nors ir šiltos dienos, šalna nepastebimai jau pakramto viršūnes...

Ir plaučių ligoniams, kaip pavasarį taip ir rudenį pasunkėja dienos...

Dar labiau naktys — — —

Kaip tie lapai: nenujaučiant, kuris pirmiausia iš lėto leisis...

"Daktare, juk aš greit pasveiksiu?" — dar šiandie jo paklausė ši ligonė su tvirta viltimi sugrįžti namo.

Ir vėl gydytojas įduria tyrinėjantį žvilgsnį ton pačion nuotraukon, tarsi būtų apsirikęs.

Stiprus ruožuotumas visame plaučių lauke... Stambus sukalkėjimas dešiniame Hiliuse su šviežaus pobūdžio peribronchitine infiltracija... Ir viršūnėse besiplečiančios kavernos. Aktyvumas ar besulaikomas?...

Kad jis galėtų sugrąžinti gyveniman ją ar nors vieną iš tų slopstančių oro...

Kaip žuvys išmestos krante...

Kiek čia buvo ir kiek yra tarp gyvenimo ir mirties...

Trokštą gyventi!...

Ir visi iki vieno tiki pasveiksią...

Čia visi sergą jam gerai pažįstami: čia kaip broliai, kaip seserys!... Ak...

Gęstą, kaip žvakės, iš lėto šalia jo. Su aiškiu protu ir akimis — kaip žiburiai...

Ligoniams atrodo, tarsi sprendimą — gyventi ar mirti — laikau savo rankose.

Bet ištikrųjų labai mažai jiems padėti gydytojas gali...

O argi nebuvo didis tikėjimas mano vargšės motinos ar tėvo tąsyk.

Tada buvau mažas ir dar nesupratau, kodėl mama nelankė sergančio manęs...

Tik kartą prie vaikų sanatorijos artėjo tėvelis ir mamytė. Stabtelėjęs tėvelis užsegė kailius, kai ši kostelėjo.

Ir pakėlęs ant rankų, pernešė ją per sugrėbtas augštas krūvas medžių lapų — prie tvoros...

Baltos nosinaitės, kaip paukščiai, plakėsi. Ir juoku nesitvėrėm visi trys: mosavom nosinaitėm — mudu su tėveliu už lango, o mamytė prie tvoros.

Ir atrodė, kad nieko daugiau nėra aplink, tik mes trys — aš, tėvelis ir mamytė — tame paukščių žaidime...

Duslus kosulys... Vienas, antras, trečias ir taip daugėjo be paliovos... Mamytės pirštai balta nosinaite užspaudė burną.

Lange ir prie tvoros pranyko balti paukščiai...

Tryniau rankelėmis akis — nebėra paukščių?

Nebėra mamytės?

Pasislėpė už tvoros?

Ir tėvelis neatsisveikinęs išbėgo... Peršoko tvorą... Pakėlė ant rankų mamytę... Ir lėkė... Lėkė per pušyną...

Lėkė ir baltas paukštis mamytės rankose, kaip pašautas!..

Kruvinas jis lėkė...

Pažeme — nuleistais sparnais!...

Mamos nukritusi ranka tvirtai laikė paukštį...

Retkarčiais pakildavo lango pusėn; suplasnodavo kruvinas, baltas paukštis ir vėl jis nukrisdavo.

Skubėjo ir paukštis su mamyte į baltus namus...

Suskambo koplyčioje varpas.

Nebepasirodė nei tėvelis, nei mamytė.

Sekantį rytą prasivėrė durys. Šluostydamasis akis tėvelis atėjo. Patraukė lovytę prie lango.

Už lango vežė karstą.

Tėvelis paglostė mano galvą.

Stabtelėjo karstas ties langu. Tėvelis tebesišluostė nosinaite akis... Ir išėjo... Paskui tą karstą nuėjo...

Din — dan... Dan — dan.. — skambėjo varpas.

Ir lapas po lapo nuo medžių vis dar krito...

Po daug dienų jis nešė mane iš sanatorijos namo. Persivėręs per petį mosavau pasiliekantiems draugams.

Tėvelis mynė stingstantį purvyną. Nieko nekalbėjo. Tik mynė ir mynė pirmyn.

— Tėveli, tavo pėdos kaip du laiveliai... Vis du ir du... Jei aš eičiau, tai kiek jų būtų?

— Vienas, du, trys, keturi. Užmiršai skaičius... Pakartok!

— Viens, du, trys, keturi... Tėveli, aš noriu turėti savo laivelį šalia tavųjų...

— Ne, sūneli, sušlaptum kojytes ir vėl turėtum grįžti į anuos namus... Persunkus ir man būtų šitas kelias, nors ir nebūtų purvo — grįžti su tavim atgal... — stabtelėjęs susiaute mane apsiaustu savu. — Tavo kojytės, visados privalo būti sausos ir šiltos...

Atsisukę su tėveliu skaičiavom.

— O jei mamytė eitų, tai kiek būtų?

— Šešios. Keturios didelės pėdos ir dvi pėdelės... — jis pakartojo: — Keturios pėdos ir dvi pėdelės, — braukė vis braukė nosine akis.

— Tėveli, ar tu verki?

— Ne. Juokiuos, sūneli...

Tiesus ėjo tėvelis. Išrežęs krūtinę. Kaip tas legendos paukštis prie erškėčio: juo arčiau savo namo, tuo labiau jį dūrė...

— Ak čia... krūtinėje..., — pasakęs dar labiau įsirėžė, dar tiesesnis ėjo: — Skausmą, sūnau, reikia pačiam nugalėti!... Nėra tam vaistų!... Nėra ir pagalbos iš šalies tam skausmui — širdies!...

☆ ☆ ☆

Po eilės metų tąsyk, išlydėjęs į gatvę paklausė:

— Ar jau apsisprendei?

— Taip, tėve — mediciną!

Jis vis tebelaikė mano ranką savo didžiam delne: — Mediciną!... Mediciną!... — kita ranka braukė mano ranką.

— Atsidėsiu plaučių ligų specialybei.

— Sūnau!... — ir palenkė savo galvą prie mano rankos.

Nusukęs akis, jis vėl mynė didžias dvi pėdas. Lydėjo mane. Vykau studijom pakilia širdim...

O tėvas? Žinau. Jis nešiojasi sopulį giliai paslėpęs nuo visų.

Atsisukęs stabtelėjo. Delnais braukė akis ir šypsojos.

— Tėve, tu verki?

— Ne, juokiuos, sūnau... Ruduo, sūnau... Skausmą reikia pačiam nugalėti, nors ir tęstųsi tai ilgai... Nėra vaistų širdies skausmui... Jei jis lenks kada tave, tuo labiau tieskis, sūnau, pirmyn...

☆ ☆ ☆

Lapas po lapo leidžiasi žemėn.

Kur-ne-kur praskrendą voratinkliai raizgosi medžiuos...

Kaikurie jau be lapų — nuogi. Jokio vėjelio — rudeniška ramybė.

Nosinaitės plasnoja stikle, kaip paukščiai. Kaip žuvėdros baltos vandenyj. Juokiasi vyras ir sūnus už lango, o ji prie tvoros, kaip nusikaltėlė, atitverta...

Ji įsikabina tvoron, lyg norėtų peršokti ją.

Ir dabar jie visi trys valandėlei drauge.

Po šito trumpo džiaugsmo ji vėl įeis į tuos baltus namus...

Gydytojo mintimis perbėga vaikystės išgyvenimas: paskutinį kartą motinos veidas matytas...

Ir baltieji paukščiai!

Paukščiai, kurie plakės — gyvi... Rankoje mamos...

Krauju nusidažę sparnai balti... Ak!

Šiandien jo motinos mirties diena — — —

Ir toji ligonė... Su mirties žiburiais, kaip mamos, blizgančiose, didelėse akyse... Mėlsvose ir ilgom juodom blakstienom...

"Daktare, grįšiu jau namo? — gaudydama orą šnibžda jinai.

Gydytojo rankose viena po kitos plaučių nuotraukos.

Ligos paaštrėjimas...

Iš vienos pusės plaučių pereina kiton...

Infiltracinė stadija.

Židininė džiova...

Pusmetis sanatorijon — šitam. Gal metai anai: žiūrint kaip veiks anie vaistai? Ir bandomieji...

Adatos. Ampulės. Kalcijumas.

Oras kvepia pušų kvapu. Toks švarus ir lengvas.

☆ ☆ ☆

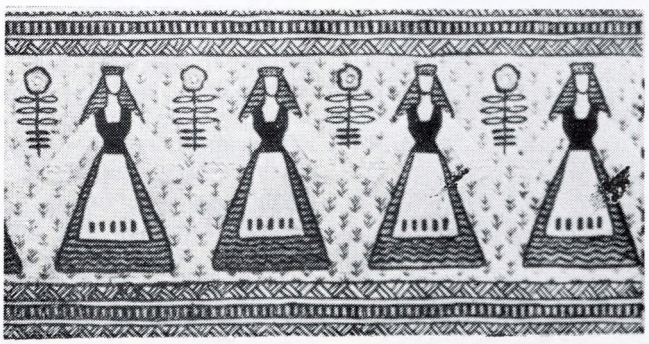

Nuoširdžiai dėkojame dailininkėms ELENAI DOCIENEI, REGINAI JAUTOKAITEI, ALEKSANDRAI VITKAUSKAITEI - MERKER, JADVYGAI PAUKŠTIENEI ir ANASTAZIJAI TAMOŠAITIENEI už padovanotus meno kūrinius ir už parėmimą lietuviškos - moteriškos spaudos.

"Moters" redakcija, administracija ir leidėjos

A. VITKAUSKAITĖ-MERKER ISLANDIJOS VULKANAI

PRIMITYVI MOTERIS

AVA SAUDARGIENĖ

Nyksta pasaulyje primityviškumas, o su juo baigia nykti ir laukinis žmogus. Tačiau beribiuose centrinės ir šiaurės Australijos plotuose dar yra išlikusios aboridžinų giminės, kurios gyvena primityvų gyvenimą. Nors ir čia jau braunasi baltieji, kurie stengiasi įsprausti juos į savo įstatymų rėmus, sucivilizuoti, sukultūrinti.

Gilesnė studija atskleidžia šių dykumos gyventojų detaliai organizuotą socialinį gyvenimą, glaudžiai susijusį su jų religija, pro-protėvių atnešta iš kito pasaulio, jų vadinamo sapnų pasauliu. Jų paslaptingame, nuogų klajoklių gyvenime, kiekvienam yra paskirta atatinkama vieta, ar tai būtų vyras, ar moteris.

Australijos aboridžinų yra du tipai: vieni gyvena miestuose, baltųjų bendruomenėje, kiti — dykumose. Miestuose gyvenantieji, daugiau ar mažiau, yra mišinys trijų rasių: baltosios, juodosios ir geltonosios. Baltieji vyrai, kurie dirba dykumų ganyklose ir plantacijose, tolimųjų vandenyno pakrančių geltonieji perlų gaudytojai, veda juodąsias merginas ir sukuria šeimas, kurios atklysta į miestus. Čia jie gyvena tam tikruose priemiesčiuose, nors ir nėra draudimo apsigyventi kur jie nori. Tamsi odos spalva yra natūralus barjeras. Retas jų pasiekia augštesnio, negu paprasto darbininko, lygio.

Religiniu atžvilgiu, miestų aboridžinai priklauso įvairioms bažnyčioms, bet taip pat tiki prosenelių paliktoms legendoms, didžiuojasi savo kilme, nemėgsta britų kilmės baltųjų, nes jie — "atėmė mūsų žemę".

Gražūs, taisyklingi tamsaus veido bruožai, banguoti plaukai, grakšti eisena pabrėžia aboridžinų kilmės mergaičių egzotišką grožį. Jos išteka sulaukusios 14-16 metų ir greitai netenka grožio, kaip ir kitų karštų kraštų moterys. Jos pasižymi ypatingu sugebėjimu rankų darbams. Kur reikia miklių pirštų ir greičio, aboridžinės yra nepakeičiamos. Yra švarios, bet netvarkingos ir labai nepastovios. Darbą palieka be jokio pranešimo, kai nusibosta dirbti, kai pakanka uždarbio pageidaujamam daiktui nusipirkti, arba kai įgimtas palinkimas klajojimui šaukia kitur. Jos atrodo kaip vaikai susimąstę dėl gyvenimo rimtumo ir žiaurumo.

Aboridžinai gyvenantieji rezervatuose, įvairių religinių misijų priežiūroje, gyvena pusiau laukinį gyvenimą. Didesnę metų dalį vyrai dirba laukų darbus, moterys augina vaikus, skalbia, verda, valo; šeimos dalyvauja misijonierių vedamose religinėse apeigose. O kai dykuma ima šaukti, net stovyklos vadovybei nežinant, išeina klaidžioti — "walk about".

Klajoklinio gyvenimo metu, nukrinta plonas, naujai įgyto mokslo ir religijos lukštas. Susitikę su dykumų giminėmis, atlieka religinio kulto ceremonijas, švenčia savo korrobori. Jaunieji mokomi religinio ritualo ir dykumos įstatymų.

Iš "sapnų pasaulio" protėvių atneštas religinis kultas, tai nerašyti, legendose išlikę religiniai ir socialiniai įstatymai, kurie yra griežtesni ir labiau varžantys jų gyvenimą, negu komplikuoti baltųjų įstatymų kodeksai. Tų legendinių įstatymų ir ritualo žinovai bei mokytojai yra rinktiniai giminės vyrai — "medicin-men", kurie nuo kūdikystės tam ruošiami ir baisiomis, slaptomis ceremonijomis įšventinami. Medicin-men taip pat prižiūri dykumų įstatymų vykdymą bei ritualo atlikimą ir baudžia už nusikaltimus.

Moterys ritualiniame klajoklių gyvenime vaidina nedidelę rolę. Jų paskirtis rinkti maistą, atlikti visus sunkius, nešvarius darbus, nešti savo bei vyrų daiktus ir jiems patarnauti. Jau nuo kūdikystės berniukai įpranta moterį laikyti žemesniu padaru. Nežiūrint, didelės meilės tarp tėvų ir vaikų, vaikai gali savo motiną įžeisti žodžiais ir net mušti. Bet taip pat yra daug tradicinių tabu (draudimų), kurie moterį apsaugo nuo išnaudojimo bei vyro žiaurumo ir neištikimybės.

Socialinė nelygybė tarp moterų ir vyrų kilo iš to, kad visos religinės paslaptys, visi įstatymai yra vyrų žinioje. Moterys neturi teisės dalyvauti svarbiose ceremonijose, negali lankyti šventųjų vietų, kur laikomos protėvių iš "sapnų pasaulio" atneštos šventosios lentelės — totem, t. y. giminės kilmės ženklas su įrašytu protėvio — kokio nors Australijos gyvūno atvaizdu.

Jei moteris, kad ir netyčia, užklydus į šventą vietą pamatė totem, ar ceremoninį vyrų šokį, ją ištinka nepagydoma liga, arba ji nužudoma. Tat nuo kūdikystės mergaitės išmoksta vengti vietų, kur laikomi giminės totem ir kur vyksta vyrų korrobori (šventės).

Sykį, Šiaurės Australijoje, baltoji plantacijos šeimininkė rodė savo baltiesiems svečiams aboridžinišką totem, kurį turėjo kaip suvenyrą. Tuo metu svečiams patarnavusios dvi aboridžinų moterys už kelių dienų buvo rastos nužudytos.

Nužudymai, užkalbėjimai, kerštas ir gydymas yra taip pat vyrų — medicin-men rankose. Moteris tokios galios pasiekti negali, nes daugybė tabu jai tai draudžia. Tačiau moterims yra žinoma juodoji magija. Pav. jei moteris nori atkeršyti vyrui už neištikimybę, ant parinkto akmens savo krauju ji išpiešia vyriškus lyties organus ir užkalba. To užkalbėjimo galia tokia didelė, kad paminėtas vyras suserga ir jokie baltosios medicinos vaistai negali jam padėti. Jį galėtų išgelbėti nebent tik stipresnė — medicin-men — magija.

Nors religiniame bei socialiniame gyvenime moterų reikšmė labai maža, bet jų įnašas į ekonominį gyvenimą yra labai didelis. Ankstyvą rytą moterys ir vaikai palieka stovyklą ir visą dieną praleidžia krūmynuose, miškeliuose ar prie upių, jieškodamos medaus, riešutų, kiaušinių, šliužų bei valgomų šaknų. Nerūpestingai ir be skubos jos atlieka darbą, paįvairindamos jį dainomis, šokiais, linksmais pokalbiais, žaidžiant ir maudantis. O vyrai tuo tarpu medžioja kengūras, valabis, emus, dingos, arba lavinasi ginklus vartoti. Pavakariais, visiems sugrįžus į stovyklą, moterys paruošia maistą. Tačiau maisto padalinimas yra vyrų rankose. Geriausį maistą gauna suaugę vyrai, antroj eilėj berniukai ir kas lieka, tenka moterims, o kaulai šunims, kurių stovykloje daugybė. Ligoniai ir seneliai aprūpinami maistu pirmiausia. Po vakarienės, aptvarkius laužavietes, vakarojama dainuojant ir šokant.

Mergaitės likimas nusprendžiamas giminės vyresniųjų. Ji, tik užgimus, paskiriama antros eilės motinos giminaičiui žmona, nesvarbu kaip senas jis bebūtų. Sulaukus devynerių metų, nors vedybos dar neįvykusios, mergaitė pereina gyventi į jai skirto vyro palapinę. Vyras už mergaitę duoda tėvams dovanų: kailiukų, dažų, jiečių, bumerangos, vumeros, kirviukų, perlų ar šlifuotų sėklų ir bambuko apykaklių, apyrankių, auskarų. Kuo turtingesnis vyras, tuo daugiau dovanų tėvai gauna. Už dovanas turtingi vyrai įsigyja kelias žmonas.

Nors mergaitė apsigyvena vyro palapinėj nuo devynerių metų, vedybos įvyksta tik po subrendimo ceremonijų. Subrendimo korrobori yra svarbiausias ritualas mergaitės gyvenime, nors ne toks dramatiškas kaip vyrų.

Kai pasirodo pirmieji subrendimo ženklai, seniausios giminės moterys, o kai kada ir vyrai, išsivedę mergaitę į slaptą korroborį vietą, apsupa ją ratu ir dainuoja atatinkamas dainas bei šoka ritualinius šokius, kurie turi galią pagreitinti subrendimą.

Menstruacijos metu daugybė tabu varžo mergaitę. Ji negali rodytis vyrams, nei jų liesti, nes sukeltų ligą; gali maitintis tik šaknimis ir vaisiais, dalyvavimas šokiuose bei dainavimas yra neleistinas. Penkias dienas mergaitė gyvena atsiskyrėlės gyvenimą, po to, ištepama raudona ochra ir grąžinama į stovyklą, kur ji sutinkama su nauju susidomėjimu. Nuo to prasideda jos gyvenimas kaip subrendusios merginos.

Subrendimo ceremonijų mergaitės labai laukia, nes tas ritualas įveda jas į moterų eiles, bet ruošiasi joms su didele baime, netikros kas jų laukia.

Dažnai jaunutė žmona pabėga nuo seno vyro su mylimuoju. Toks pabėgimas iššaukia kerštą įžeistos giminės, bet jei jaunieji pakankamai ilgai slepiasi, nerūpestingi laukiniai žmonės greit užmiršta ir nusiklatėliai be pavojaus gali sugrįžti į stovyklą. Tik tuo atveju, kai jaunieji priklauso giminėms kurios

RASUTĖ ARBAITĖ SESERYS

giminiuotis negali (tabu), abu būva nubaudžiami.

Ištekėjusi mergaitė pereina vyro giminėn, bet taip pat nenutraukia ryšio su savo motina. Bet jos motina neturi teisės nei kalbėti ne susitikti su savo žentu. Tačiau yra momentų kai šis tabu negalioja. Tuo pasinaudoja uošvė ir susitikus savo žentą jį kolioją, įžeidinėja, net ir muša, o jis neturi teisės jai atsikirsti, nei jos paliesti. Kadangi toks malonumas uošvei tenka gal tik sykį gyvenime, tai ji iš to padaro didelį spektaklį, kurio pasižiūrėti ir pasijuokti susirenka visa giminė.

Vyras turi absoliučią valią ant žmonos. Jis gali ją mušti, tik neužmušti. Už užmušimą giminė keršija užmušimu ir taip giminių karštas eina iš kartos į kartą, kaip paveldėta prievolė. Žmonos pareiga saugoti vyro laužą, rinkti maistą, nešioti savo ir vyro daiktus, prižiūrėti vaikus ir šunis. Kilus muštynėms, žmonos ragina savo vyrus, džiaugiasi jų laimėjimu, o pralaimėjus, šoka pačios muštis, paversdamos stovyklą kovos lauku.

Dėl ankstyvam amžiuje mergaitei padarytos operacijos, gimdymas yra lengvas. Gimdyvė pašalinama iš stovyklos į nuošalią vietą, kur ją prižiūri seniausios giminės moterys ir, kur nei vyrai, nei, vaikai, nei netekėjusios merginos negali jos matyti. Kad pagreitinus gimdymą ir išvengus komplikacijų, moterys atlieka tam tikrą ritualą, palydimą dainomis ir magiškais šokiais. Kūdikiui užgimus nugnybiama žarnelė, kuri, užmezgus dvigubu mazgu, laikoma paslėpta, o vėliau virvutė, nupinta iš kūdikio plaukų, parišama jam ant kaklo. Tai yra kūdikio siela, kuri tik po metų jame apsigyvena. Sielai apleidus žarnelę, ji užkasama slaptoje vietoje, kad joks priešas jos nerastų ir nepanaudotų piktai magijai.

Naujagimis ir gimdyvė ištrinami pelenais ir anglimis. Gimdymo vieta padegama, o placenta užkasama slaptoje vietoje, ar sudeginama. Paprastai viskas, kas yra nuo žmogaus kūno, kaip nagai, plaukai ir pan. sudeginama ar užkasama, kad nepatektų į priešo rankas, kuris turėdamas kad ir mažiausią kūno dalelę, pasinaudodamas juodąja magija, gali žmogų susargdinti, net ir nužudyti.

Tą pačią dieną po gimdymo, moteris yra pajėgi dirbti ir keliauti su visa gimine. Bet įstatymai reikalauja, kad ji penkias dienas laikytųsi nuošaliai nuo vyrų stovyklos, kad jie jos neužkalbintų ar nepaliestų. Neštumo ir kūdikio maitinimo metu motina privalo laikytis tam tikros dietos, surištos su giminės tabu.

Nuo septynerių metų amžiaus berniukai pereina į vyrų stovyklą, kur jie išeina labai sunku, su paslaptingais ritualais surištą auklėjimo kursą, kuris užbaigiamas subrendimo korrobori. Mergaitės iki 9 metų amžiaus auga moterų priežiūroje ir iš motinos mokosi žmonos pareigų.

Nežiūrint, kad nuo užgimimo dienos mergaitės yra pažadėtos parinktiems vyrams, jos skiria daug dėmesio meilei ir piršlyboms. Ar tai norėdamos savo vyro meilę laimėti, ar mylimąjį prisivilioti, jos ruošia korrobori su seksualiniais šokiais.

Korrobori yra viešos — dalyvaujant vyrams ir moterims, ir slaptos, kurias ruošia atskirai vyrai, atskirai moterys. Kiekviena korrobori sukelia daug susijaudinimo ir džiaugsmo stovykloje. Į viešas korrobori, kurios užtrunka kartais savaitę ar daugiau, susirenka ir kitų teritorijų giminės. Korrobori metu vaišinamasi, lenktyniaujama ginklų vartojime, sprendžiami, ginčai, vaidinamos legendos, atkuriamos herojų kovos. Bendrose korrobori svarbiausią vaidmenį vaidina vyrai. Moterys dalyvauja kaip pasyvios žiūrovės, protarpiais pritardamos dainomis, rečiau šokiais. Pasibaigus dainoms ir šokiams merginos susitinka su mylimaisiais ir slapta išsiskirsto nakties tamsoje.

Slaptos moterų korrobori skirtos subrendimo ir meilės magijai. Kuo daugiau dalyvių, tuo stipresnė magija. Užtat į jas sušaukiamos visos moterys, dažnai net iš kitų stovyklų. Paprastai jos ruošiamos 2-3 kartus į metus, vyriausioms giminės moterims paskyrus laiką bei parinkus vietą. Korrobori vieta nurodoma vyrams, kad jie netyčia ten neužklystų, nepamatytų moterų ritualinių šokių, nes nuo to galėtų labai susirgti. Korrobori negali dalyvauti nėščios ir maitinančios moterys, nes tai pakenktų kūdikiui, jei jis būtų vyriškos lyties.

Prieš korrobori, šokių dalyvės, padedant senoms moterims, išsitepa riebalais, kol jų bronziniai kūnai blizga kaip žuvies žvynai, o veidai, krutys ir šlaunys ornamentuojamos raudona ochra ir anglimis. Ornamentų simboliai turi seksualinį charakterį.

Kūno dekoravimas, kuris užtrunka 2-3 valandas yra svarbiausia ritualo dalis. Nuo tikslaus simbolių išbrėžimo priklauso magijos stiprumas. Šokiuose vartojamos bumerangos ir vumeros tampa simboliais su nepaprasta magiška galia. Šokio judėsiai, melodija ir dainos žodžiai yra taip seni, kad net seniausi žmonės nemoka, o gal nenori išaiškinti jų turinio. Kiekviena giminė turi ritualo žinovus, kurių autoritetas ir galia yra neriboti. Jie saugo jų autentiškumą ir moko jaunuosius. Betkoks ritualo pakeitimas yra didelis nusikaltimas.

Moterys, kaip ir vyrai, labai didžiuojasi savo, korrobori ir joms skiria didelės reikšmės. O nuo vienos korrobori iki kitos vyksta aboridžinų nerūpestingas, linksmas gyvenimas, dažnai kenčiant nakties šaltį, dienos deginančią saulę, lietų, troškulį ir maisto nedateklių, griežtai suvaržytas nerašytų įstatymų, už kurių sulaužymą dykuma baudžia mirtimi. Tame gyvenime primityvi moteris randa pasitenkinimą, saugumą ir laimę.

Tačiau šiandieną ne tik miestų, bet ir dykumų aboridžinai atsidūrė baltojo ir juodojo pasaulio kryžkelėje. Jie meldžiasi krikščioniškajam Dievui, o slapta atlieka protėvių religinį ritualą, vykdo savo pareigas, kurias baltųjų įstatymai kartais laiko nusikaltimu. Iš kitos gi pusės, tradiciniai įstatymai, kurių aboridžinai dar laikosi, dažnai draudžia daryti tai, ko reikalauja baltieji.

Šitų dviejų srovių poveiky aboridžinė moteris yra paklydusi, netekusi augštos moralės, atitrūkus nuo protėvių kultūros ir įstatymų, naujųjų dar gerai nepažinus, o tik paviršutiniškai susidūrus. Todėl nyksta nerūpestinga, laiminga, natūralioj gamtoj užaugusi moteris, o vieton jos auga nepatenkinta, baimės ir rūpesčių slegiama bevietė australė.

✡ ✡ ✡

IŠMINČIAI

S. VILKAUJA

Vaikus paleido iš mokyklos, kai senutė Inkratienė skubėjo gatve, mažu lagaminėliu rankose nešina. Sulinkusi ir vis pasitaisydama krintančią skarelę, šluostėsi prakaitą nuo raukšlėtos kaktos. Vaikai ėjo gatve būriais ir po vieną. Keli pirmokai, o daugiausia tai parengiamojo skyriaus mokiniai, kurie nė patys gerai nežinojo savo vardo, nes vieni juos šaukdavo nuliukais, o kiti pravardžiavo buliukais. Pamatę senutę, kaikurie sustojo vietoje, o kiti jau iš tolo pradėjo šaukti:

— Ei! Žiūrėkite! Inkratienė jau vėl vaiką neša! Kažin kam dabar teks?

Daug vaikų sustojo ir išsižioję išpūtė akis. Visi laukė, kurgi ji pagaliau pasuks. Visas Rasių miestelis žinojo, kad ji vaikus neša, bet iš kur ji juos gauna, taip niekam nė į galvą neateidavo. O argi čia svarbu? Jeigu neša, tai, matyt, iš kur nors ir gauna. Niekas tokiais klausimais sau galvos nekvaršino. Bet visų vaikų didžiausiam nustebimui, visą laiką tylėjęs, staiga garsiai paklausė Daukšių Kaziukas:

— Bet iš kur ji tą vaiką gavo?

Vaikai staiga nutilo ir sužiuro vienas į kitą. Tikrai, iš kurgi ji tą vaiką gavo? Vaikai laukė atsakymo, patys nežinodami iš ko. Tuo tarpu Blažių Antanėlis, lyg ir didesnis visa galva už kitus, norėdamas pasirodyti daugiau žinąs negu tie kvailučiai, garsiai paaiškino:

— Jūs, žiopliai, nežinot? Nugi Inkratienė vaikus pagauna Orčiko durpinyčiose. Močiutė man sakė.

— O! — nustebo vaikai.

— Kažin, ar taip tikrai galėtų būti? — pridūrė vienas. Staiga visi vaikai suabejojo, o kaikurie pradėjo garsiai šaukti:

— Visai neteisybė! Juk tenai tiek daug varlių, dielių, o ir didieji žuvininkai vabalai tik knibžda dumble!

Vaikai kalbėjo beveik visi kartu. Jie teisybę ir sakė. Juk dažnai vasarą matydavo Klimų Moniką, įsibridusią su drabužiais, kai ji gaudydavo žuvis. Būdavo, vaikai sustoję ant kranto žiopso, o ji nuleidžia gurbą iki dugno. Paskui sunkiai vilkdavo po vandeniu ir pagaliau ištraukdavo ant kranto. Tada ant pievos išversdavo žoles, maurus ir vabalus. Net baisu būdavo žiūrėti. Kartais tikrai lydeka pradėdavo mušti uodega, norėdama sugrįžti atgal į vandenį, o kaikada koks nors ir karosas pasitaikydavo. Žmonės pasakoja, kad kažkada, labai labai seniai, kai ta vieta dar priklausė Rasių dvaro ponui, ten buvęs ežeras, į kurį dvaro ponaitis atvežęs iš Varšuvos ir prileidęs karosų. Baudžiauninkai, kai dvare būdavo svečių, turėdavo ponams vakarienei pagauti žuvies. Dabar ta vieta priklausė žydui Orčikui. To ežero jau seniai nebėra. Tik užsilikusioje nuo ežero durpinyčioje augo didžiuliai švendrai, juodavo buožės, išsikerojusios totorkos, viksvos, puplaiškiai, o vanduo apneštas maurais, pilnas dielių ir vakarais kūmuojančių žalionkų varlių. Kartais tarp tų švendrų atsimušdavo savo permatomus sparnus žirgelis, arba mėlynasis drugys užklydęs ieškodavo vietos pernakvoti.

Vaikams net baisu pasidarė tik pagalvojus, kad gal tose durpinyčiose ir juos Inkratienė yra pagavusi. Bet stovėjusi priekyje ir visą laiką tylėjusi staiga atsiliepė Senkų Aneliukė:

— O mane atnešė garnys! Mama sakė. Mane visai ne durpinyčiose pagavo. Langas buvo atdaras, ir mane garnys ant lovos įmetė. Va!

— Cha - cha - cha! — prapliupo visi vaikai, o vienas net suriko:

— O, durna!

— Bet kaip tas vaikas nebijo tose durpinyčiose? — perkirto vaikų juoką Kairiukas. — Juk tos dielės gali prie jo prikibti?

— O ką jam reiškia tie vabalai ar tos dielės! Paspyrė koja ir tiek. — jau visai rimtai postringavo Blažiukas.

Tuo tarpu priartėjo prie vaikų ketvirtokai.

— Na, ko tu čia, traukuti, žioplinėji? — subarė vyresnysis Daukšiukas savo mažąjį brolį pirmoką.

— Ar neisit namo! Blynai atšals! — pridūrė kitas.

— Ji šako, kad ją garnyš atnešė, — rodydamas pirštu į Aneliukę, šveplavo Kaziukas. Jis buvo labai susirūpinęs ir stipriai laikė dešine ranka prispaudęs savo sąsiuvinį ir pieštuką, kad nepamestų, nes praėjusį kartą jis nė pats tikrai neprisimena, kur paliko.

— Garnys? Kur tau garnys! Kiba varna pro kaminą įmetė, kad tokia juoda kaip čigonka! — juokavo ketvirtokas.

— Cha - cha - cha! — skambėjo visa gatvė nuo vaikų juoko.

— Išminčiai atsirado! Žino kas vaikus neša! Reikės rytoj ponui mokytojui pasakyti. Tai turės juoko, — šaukė Genciukė, jau paėjęs gerokai nuo vaikų.

Taip vaikams bešūkaujant, senutė Inkratienė praėjo pro juos. Jie visi nutilo ir išsižioję sužiuro, kai ji pasuko pro vartelius į daržėlį ir tiesiai įžengė į atidarytą Vaičiulių namų prieangį.

TĖVŲ RŪPESČIAI

Pranys Alšėnas

Didelis vargas, atsakomybė ir rūpestis, ypač motinai, auginant ir auklėjant mažus vaikus. Tada, be abejonės, gal dažnai motina, atsidususi, prasitaria: "Ach, kad jie greičiau paaugtų, gal mano rūpesčiai kiek nors sumažėtų"... Deja, taip nėra. Greičiau tai yra priešingai, nes, anot seno ir labai išmintingo posakio: "Maži vaikai — maži vargai; dideli vaikai — dideli vargai". Taigi, rūpinimosi vaikais fronte — tėvų vargai niekad nemažėja ir nesibaigia, nebent, didėja. Tėvų akys vaikus lydi nuo mažystės — lopšio laikų ligi to laiko, kada jų pačių (tėvų) akys užsimerkia amžinam poilsiui.

Ypač daug pavojų tykoja mūsiškį jaunimą — taigi, lietuvių tėvų vaikus — šiame (Šiaurės Amerikos) kontinente, kur jį persekioja visokios pagundos, kur jį sekioja visokiausi blogi pavyzdžiai, įvairiausios, dažnai su jokiu kultūringumu nei žmoniškumu nesuderinamos "hippie's" ir kitokios — kitokiausios mados, perankstyvos vedybos, pergreitas sėdimas už motociklo ar automobilio vairo ir t.t. ir t.t.

Čia norisi iškelti ir nurodyti eilę pavyzdžių, kas tuo reikalu rašoma angliškoj spaudoj. Sakau, gal, ko gero, mūsiškis kuris nors jaunuolis ar jaunuolė pamatys ir perskaitys šiame žurnale, gal susigalvos, gal pasvarstys ir savo sprendima pakeis, jei jis (ar ji) bus pasiruošęs kokiam nors perankstyvam neapgalvotam veiksmui.

Ar jaunuoliai tikrai žino, ką reiškia apsivesti perjaunam?

Šitokia antrašte Ann Landers spausdina vienos jaunuolės (17 metų) atsiųstą laišką, kuri buvo besiruošianti ištekėti ir kuria atgrasino nuo tokio žygio. Štai, šitoks laiškas, gautas iš jau ištekėjusios draugės, kuri taip pat 17 metų amžiaus. Laiško tekstas —, šitoks:

"Brangi Įsimylėjėle,

Leiskite man parašyti, kaip atrodo gyvenimas tos mergaitės, kuri pasirinko šeimyninį gyvenimą, būdama dar tik 17 metų amžiaus. Jis atrodo taip, kaip tu įsivaizduotum begyvenanti niūrioj palėpėj, trečiam aukšte ir jūsų vienintelis langas — suteiktų vaizda taip pat ir į tokią pat niūrią palėpę — irgi 3-čiam aukšte.

Gi tu pati? Įsivaizduok kasdiena begrįžtanti pervargusi iš darbo, galima sakyti, pusiau negyva, stovėjusi visą dienelę super-markete prie kasos pertemptais nervais ir pervargusiomis kojomis. Jūs, žinoma, tenai negalite nė pagalvoti atsisėsti, nes niekad nebeatsikeltumėt — užmigtumėt. O namie — ar geriau? Kur tau! Kepimas, virimas, baltinių plovimas, jų prosijimas ir t.t. ir t.t.

Gi po visų šitokių darbų — darbovietėj ir namie — žmogus pasijunti taip pervargęs, tarytum užmuštas, o emociškai — taip pat begaliniai prislėgtas.

Be abejonės, gal tu paklausi: "Tai kodėl tu nepameti to darbo?" Žinoma, jeigu tu pagalvotum, tai žinotum "kodėl", bet jeigu ne — tai aš čia tau parašysiu. Esam dar tik bepradedą gyventi šeimyninį gyvenimą, abu jauni, be jokių santaupų, o gyventi — gi reikia: reikia mokėti maisto išlaidas, vaistų, nuomos ir kitokias-kitokiausias, kurių galo nematyt... Džimio mažutis savaitinis čekis, kurį jis gauna kaip savaitinį atlyginimą, bedirbdamas lentpiūvėje, anaiptol nepadengia visų išlaidų. Taigi, reikia ir man dirbti.

Kai tu grįžti iš darbo ir pasakai vaiko prižiūrėtojai "goodby", tavo pečius užgula, netgi, ne viena, bet dvi pareigos. Privalai ir kūdikį prižiūrėti ir valgį gaminti, nes ir Džimis gi pareis alkanas ir pavargęs. Negana to, juk privalai dar užmerkti ir išsiplauti vystyklus, reikalingiausius namu apyvokos dalykus ir kt. Nebesikenti su tais darbais, įgrįsta tau jie, bet — kam gi pasiskusi? Norėjai šeimyniško gyvenimo, dar pati vaikas tebebūdama, tai turi jį...

Bet... ne visuomet ir Džimį dar gali sulaukt grįžtant į namus laiku. Laikas nuo laiko jis pasilieka darbovietėje dirbti "overtime", o kaikada — jis prisimena ir jaunystę, kurios, žinoma, jis visiškai neturėjo, ir pasuka su savo draugais paaugliais žaisti arba daryti tų dalykų, kuriuos jis darė prieš vedybas.

Laukus ir nesulaukus, tu suvalgai savo labai prastučius užkandžius ir, apsiverkusi, eini į lova. Dažnai neužmiegi per nakti ir, užverktomis akimis, vėl eini į darbą. O kartais, jeigu ir norėtum užmigti, kūdikis neduoda ramybės — neleidžia tai padaryti.

Kai grįžta Džimis namo, jauti, kad jis įsigėręs ir negali nieko jam apie tai pasakyti. Jis labai pyksta už priminimą to, ką jis pats žino. Tada nusigręži nuo jo ir stengiesi užmigti. Nesiseka. Tada mėgini svajoti apie tėvus, brolius, seseris ir apie tuos nerūpestingus, praleistus mokykloje, laikus ir suolo draugus bei drauges. Bet ir tai nekažkokią paguodą suteikią, nebent, dar didesnį liūdesį...

Tada pakeiti galvojimą kita kryptimi: svajoji apie savo motinos gamintus — virtus ir keptus skanius patiekalus, prisimeni tėvų namuose turėtą puikų, šviesų ir erdvų kambarį pirmajam aukšte. Pagaliau, prisimeni ir savo mamos rūpestį, jos sielojimąsi ir stengimąsi tave atkalbėti nuo ištekėjimo, būnant dar tokiai jaunai. Bet tu — kur tau? Tik apkaltini tą "seną moterį" ir pradėjai išmėtinėti, kad ji užmiršusi jauna buvus ir nebežinanti, kas yra meilė...

Tu mėgini prisiminti ir kitus mokykloj sutiktus berniukus, ypatingai tą — kuklų, gražų, tvarkingą Larį, padovanojusį tau vienintelį, bet niekad neužmirštamą, bučinį. Bet tu — pasilikai prie Džimio...

Tada — dar mėgini svajonėmis pagyventi. O, koks tavo skirtingas gyvenimas būtų buvęs, jeigu tu, kaip tėvai patarė, būtum ėjusi ir užbaigusi kolydžių! Tada, žinoma, vėl sugrįžusi į tikrove, dar mėgini apgaulingai save raminti, kad Džimis ir tavo kūdikis — tėra dar tik apgaulingas sapnas, nes ir tu pati — dar tebesi kūdikis... Deja, vėl prisimeni, kad tai ne sapnas, tai realybė!

Tuomet sieki apsikabinti Džimį, o jis — piktas, atstumia tavo ranka. Žinai gi — užgauta vaikiška ambicija! Tada vėl verki ir atsikeli ryte plyštančia iš skausmo galva. O prieš akis — sunkaus darbo diena!

Jeigu tu sutiksi ka nors, kuris sakys, jog žino, ką reiškia apsivesti būnant 17 m. amžiaus — nurodyk mano pavyzdį arba perduok jam šį laišką."

Keletas žodžių paaugliams

Arba vėl. Katalikiškas laikraštis "Our Sunday Visitor" atspausdino savo skiltyse ponios John Van Vynckt, iš Hammond, Indiana, šitokius nurodymus jaunuoliams:

"Jaunuoliai!

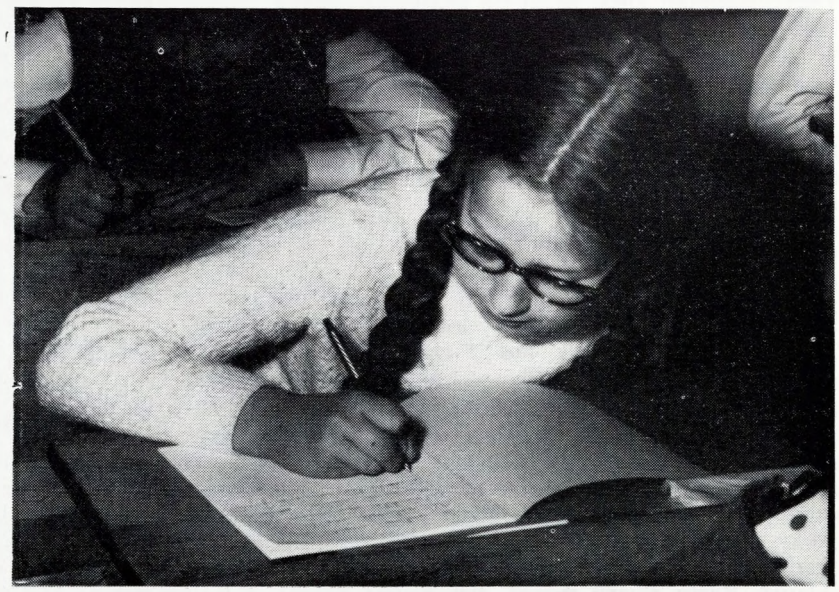

SUNKI PRADŽIA — NUOTR. S. DABKAUS

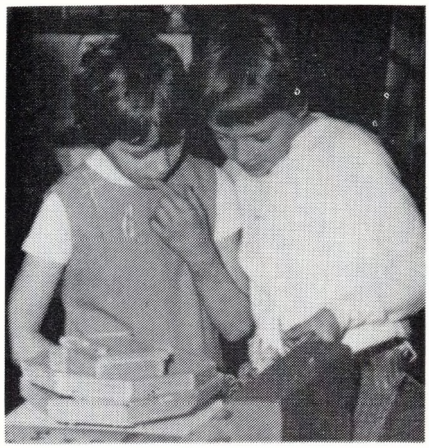

STEBĖTOJOS

Jūs esate įsimylėję! Žodis vedybos — skamba jums stebuklingai gražiai! Ir taip sunku jų sulaukti! Ach . . . — pasakyčiau . . .

Bet, ar jau tikrai pasirinkot savo partnerį, ar tas pasirinkimas — tik iš įpročio? Ar jūs tikrai jau norite vesti, ištekėti? Taigi, tuo pačiu — mesti šokius, gražius drabužius, subuvimus, reikiamą išsimokslinimą etc. Plius prie to, ar gi jūs, taip dar anksti, jau pasiryžot pamesti nerūpestingąjį gyvenimą, linksmus susitikimus, skardų juoką, plaštakikšką lakiojimą ir žaidimą pilnoj giedros gamtoj. Argi, nesinorėtų tikėti, jūs jau sutinkate tą viską, ir taip greitai, iškeisti į bulvių skutimą, kambarių tvarkymą, vystyklų plovimą, nemigos valandas prie mažo kūdikio, mokėjimą nuomos, begales kitų išlaidų ir tokias pačias kupetas visokiausių kitų rūpesčių? Argi? . . .

Kai pradėsite gyventi šeimyniškai, ir dar taip anksti, ten susikraus į didžiulius kalnus gazo, elektros, vandens, telefono, daktarų, neišmokėto automobilio ir dar kitokios-kitokiausios sąskaitos. Tada jūs turėsite apseiti su ta pačia eilute ar su ta pačia suknele metų metus, nes nebus iš ko naujų nusipirkti, todėl kad ne sau, bet berniukui ar mergaitei reikės nupirkti batukus, suknelę, dentistui apmokėti ir t.t. ir t.t.

Labai retą vakarą galėsite pasišaukti prižiūrėtoją ir išeiti su vyru kur nors pasilinksminti, nes dažnai, nors planai bus iš anksto nustatyti, susirgs kūdikis ir pririš jus namie. Atostogos jums — taip pat bus labai retas dalykas. Taigi, ar tas viskas priimtina jums — pagalvokite! Ypač dar labai jauniems ir nepasiruošusiems nei subrendimu, nei materialiniu pasirengimu. Jūsų jaunystės dienos — tokios trumpos! Ko ir kur taip skubate bėgti? . . .

Miss H. Pius ir jaunasis **S. Balzekas** apžiūri kalėdinius eglučių papuošalus

Jaunuoliai už vairo

Neseniai "The Globe and Mail" atspausdino rašinį, užvardintą: "The deadliest vehicle", kuriame nurodoma, jog ankstyvojoj šių metų pradžioj, Iowa universiteto profesorius, ilgesnį laiką tyręs ir studijavęs dviejų ratų mašinas (motociklus), paskelbė, jog tai yra labiausia mirtį atnešanti susisiekimo priemonė — ypač plentuose. To profesoriaus pavardė — John J. O'Mara. Jis dėsto universitete transportacijos saugumo kursą. Jo pabrėžimu, kasdieninės mirtys ir sužeidimai plentuose — ypač motociklistų — besidarą, tiesiog, epidemiški ir baisūs.

Daugiausia nukenčią jaunuoliai tarp 17-22 metų amžiaus. Nukenčią (sužalojimo atvejais) ir jų draugės-mergaitės arba ir jos drauge žūstančios su berniukais-vairuotojais.

Prof. O'Mara teigimu, vienas motociklistas kasmet iš 13-kos esti sužeidžiamas, kai tuo tarpu automobilistu — tik iš 50-ties vienas. Tik dvi iš 100 susisiekimo priemoniu plentuose yra motociklistai, bet mažiausia 3 iš šimto užmuštų asmenų yra motociklistai.

Skatistiškai, esą, skaičiuojant pagal nuvažiuotų mylių skaičių, užmuštų motociklistų skaičius esąs 20 kartų didesnis, negu automobilistų.

Gi motociklų skaičius — kasmet vis auga miestų gatvėse ir plentuose. 1966 m. Kanadoje registruotų motociklistų skaičius padidėjo 107.934 mašinomis! Procentualiai — padidėjo net 45%, negu jų buvo 1965 metais.

Taigi, lietuviams tėvams patartina: jokiu būdu nepirkti savo jauniems vaikams motociklų! Geriau jiems pažadėti nupirkti automobilį ir tai — tik tada, kai baigs universitetą, kaip mokslo baigimo dovaną. Tokio pažado reikėtų ir laikytis.

Aš esu žudikas. Užmušiau savo draugus su mašina . . .

Ann Landers, savo kolumnoj "Daily Star" (1967. IX. 7. laidoj) spausdina tokį jaunuolio širdį veriantį pasipasakojimą:

"Prieš kelias dienas jūs atspausdinote laišką, parašytą paauglio, kurio draugai buvo užmušti auto nelaimėj. Tas laiškas man dūrė į širdį, tarytum peiliu, todėl, kad aš buvau to automobilio vairuotojas. Automobilis pametė kontrolę ir mano du draugai buvo užmušti.

Labai aš būčiau norėjęs pasikeisti padėtimis su tais savo draugais, nes dabartinis mano gyvenimas (po tos tragiškos nakties) — nebevertas gyventi. Pirmiausia todėl, kad aš labai jaučiuosi kaltas. Važiavau pergreitai. Buvau perdaug išgėres alaus. Akcidentas buvo mano kaltė ir aš užmušiau savo draugus. Jeigu aš būčiau pats labai sunkiai sužeistas — būčiau jautęsis lengviau, bet, deja, aš nebuvau net apdraskytas.

Kada aš pamatau žuvusių draugų tėvus, jaučiuosi kaip kriminalistas. Grasinantys laiškai ir telefonu skambinimai dar tebepasiekia mane. Tačiau, deja, tas viskas nepagelbsti nei man, nei jiems. Niekas negali man pasakyti to, ko aš pats ligi šiol nebūčiau pasakes savo adresu ir pasakęs šimtus kartų. Aš žinau, kad paaugliai tiesiog jaučiasi pavargę suaugusiųjų barami už gėrimą ir pergreitą važinėjimą, bet, sakau, gal jie pasimokins iš šito mano parašymo ir daugiau skaitysis su savo tėvų patarimais.

— Guilty of Murder".

BRANGŪS LIETUVIAI

Kreipiuosi į jus ne eiliniu reikalu, kuris ateityje nepasikartos. Lietuvos vyskupai dar laisvės metais svarstė galimybę sukurti kokį nors lietuvių paminklą Šv. Petro bazilikoje Romoje. Pasaulio ir Lietuvos tragedija sukliudė jiems tai įgyvendinti.

Tuoj po antrojo pasaulinio karo vyko po Šv. Petro bazilika archeologiniai tyrinėjimai. Jų metu buvo po 1700 metų atkastas šv. Petro karstas. Prieš tai jis buvo patikrintas tik imperatoriaus Konstantino laikais. Atkastoje erdvėje nutarta įruošti kelias koplyčias. Tada buvo galimybė ir lietuviams vieną gauti. Arkivyskupas Metropolitas Juozapas Skvireckas (†1959. 12. 3) ir Vyskupas Vincentas Padolskis († 1960. 5. 3) kreipėsi į mane, kad aš sutikčiau surinkti šiam tikslui lėšas. Aš vos tik atvykęs į Ameriką, su Amerikos lietuviais santykių turėjau dar mažai, tremtiniai visi buvo tik naujakuriai: nepasitikėjau galįs tai padaryti ir atsisakiau. Koplyčios teko kitiems.

Praėjusiais 1966 metais buvo mums pasiūlyta iš Vatikano dabar tokią koplyčią iškasti arti šv. Petro karsto. Aukštose pareigose esą lietuvių prieteliai gavo neformalų iš Šventojo Tėvo pritarimą. Pasiteirave Amerikoje, Kanadoje, Europoje, Pietų Amerikoje daugelio lietuvių kunigų ir pasauliečių nuomonės, mudu su a.a. Vyskupu Pranciškum Braziu šių 1967 m. gegužio mėnesį pasirašėme tuo reikalu prašymą Šv. Petro bazilikos administracijai. Teigiamas atsakymas buvo gautas liepos mėnesį. Žodžiu ir raštu yra sutarta, kad Šv. Petro bazilikos kriptoje, arti šv. Petro karsto bus iškasta ir įruošta lietuvių tautos vardu koplyčia. Šv. Marijos Gailestingumo Motinos — Aušros Vartų Vilniuje titulu koplyčia bus skirta lietuvių tautos kankinių atminimui. Altoriaus sienoje bus Aušros Vartų — Gailestingumo Motinos paveikslo mozaikos kopija. Dviejų sienų, kiekviena po 32 ketvirtainius metrus, ir tokio pat ploto lubų bei grindų projektus paruoš lietuviai menininkai. Apie visus projektus, Garbės ir Darbo Komitetus visuomenė bus informuojama. Koplyčia turėtu būti viso pasaulio lietuvių paminklas. Prašome todėl kiekvieną lietuvį prisidėti nors maža auka. Labai pageidautina, kad šiam tikslui būtų sudarytas komitetas kiekviename krašte. Visos išlaidos siektų apie 70.000 dolerių. Viso pasaulio lietuviams tai nedidelė suma. Jeigu laiku surinksime lėšas, koplyčia gal bus įrengta 1968 metais. Pasiryžkime ir sukurkime mūsų tautos paminklą šalia šv. Petro karsto Romoje.

Vyskupas V. Brizgys

• MOTERYS PASAULYJE

Dr. Ona Gustainienė (Grajauskaitė) yra naujoji Kanados Lietuvių Katalikių Moterų D-jos centro valdybos pirmininkė. Gimusi Kaune, baigusi Ukmergės gimnaziją pradėjo studijuoti mediciną Vilniaus universitete, studijas tęsė ir baigė Innsbruck'e Austrijoje. Atvykusi į Kanadą įsigijo anastezistės specialybę ir toje srityje dirba Toronto-Skarboro ligoninėje. Visą laiką aktyviai reiškėsi organizacinėje ir sportinėje veikloje. Lietuvoje priklausė "Gajos" korporacijai ir akademiniam sporto klūbui. Vokiečių okupacijos metu priklausė rezistenciniam sąjūdžiui. Kanadoje aktyviai reiškiasi visuomeninėje ir profesinėje veikloje; yra Lietuvių Gydytojų dr-jos pirmininkė Toronte.

K. L. K. M. D-jos naujoji centro valdyba pareigomis pasiskirstė taip: dr. O. Gustainienė — pirmininkė; I. Sekonienė — vicepirmininkė; S. Petraitienė — iždininkė; G. Čižikienė — sekretorė; A. Sungailienė — žurnalo leidimo reikalams; Šimkevičienė — narė; V. Valaitienė — kandidatė.

K. L. K. M. D-jos rengiamas "Gintarėlių" vakaras-balius ir "Moters" žurnalo bazaras įvyko š.m. spalio mėn. 28 d. Plačiau bus parašyta sekančiame numeryje.

A. Sungailienė, K. L. K. M. d-jos centro valdybos narė, dalyvavo tarptautiniame moterų kongrese, kuris įvyko šį rudenį Romoje.

Dail. A. Tamošaitienės kūrybos paroda įvyko Detroito universiteto bibliotekos patalpose nuo rugsėjo 30 iki spalių 8 d. Buvo išstatyti tapybos ir audimo darbai. Paroda praėjo su dideliu pasisekimu.

Marija Šimkutė iš Hartfordo yra pagarsėjusi, kaip modeliuotoja. Buvo išrinkta Bermudos salų grožio karaliene, po to pakviesta Italijon modeliavo garsiojo Emilio Pucci madų salone.

Sol. A. Stempužienė su pasisekimu dalyvavo "The Cafareli Opera Company" Clevelande surengtame rečitalyje.

Mok. J. Matulaitienė, žinoma tautinių šokių specialistė yra pakviesta vadovauti įvykstančioje trečioje šokių šventėje, kurios repertuaras ir meninė programa jau yra pradedama ruošti.

Men. E. Kekapolaitė, skulptorė ir šokėja New Yorke atidaro modernaus baleto studiją vaikams.

Sol. A. Novickaitė ir **O. Novickienė** savo namuose Miami Beach surengė priėmimą, kuriame dalyvavo ir p. **J. Tūbelienė,** kuri papasakojo įdomių prisiminimų apie dail. M. K. Čiurlionį, rašytoją Vaižgantą ir kitas istorines Lietuvos asmenybes.

L. D. K. Birutės D-ja spalio mėn. Čikagoje surengė kultūrinę popietę, kurią atidarė pirmininkė M. Babickienė pakviesdama popietei vadovauti V. Genienę ir M. Tamulionienę. Plačiai buvo aptartas Lietuvos valstybės atkūrimo 50 metų jubiliejaus minėjimas ir nustatyta programa.

S. Aleliujeva, Stalino duktė, už savo memuarų knygą ir įvairius straipsnius žurnaluose gausianti apie porą milijonų dolerių. Dalį gautų pinigų jau paskyrė įvairiom kultūrinėm ir labdaringom įstaigom Europoje, Amerikoje ir Azijoje. Turtui tvarkyti ir paskirstyti yra sudaryta speciali komisija.

Žurn. S. Narkeliūnaitė šią vasarą viešėjo Lietuvoje, kur praleido porą savaičių.

Lietuvių kultūros Balzeko Muziejuje Čikagoje įvyko dailės paroda. Iš k. dail. Miss S. Lukosus, Mrs. Bukauski, Mrs. F. Mosteiko ir Mr. F. Mosteiko.

Dr. E. ir M. Jansonai atšventė 30 metų vedybinio gyvenimo sukaktį. Jie yra savininkai vienos iš gražiausių lietuviškų vasarviečių Cape Cod., Mass., USA, vilos "Audronė", kur suvažiuoja išimtinai tik lietuviai iš įvairių Amerikos ir Kanados vietovių. Vila yra prie atviros jūros gražaus paplūdymio, apsupta dideliu pušų parku. Duodamas labai geras lietuviškas maistas pačios savininkės Marijos priežiūroje ir vadovybėje, o ji yra garsi ir žinoma kaip gera kulinarė. Kiek laisvas laikas leidžia Marija dalyvauja visuomeninėje lietuvių veikloje priklausydama keletai organizacijų ir moterų klubų. Prieš keletą metų pradėjo tapyti aliejiniais dažais daugiausia gamtovaizdžius ir gėles. Savo paveikslais yra papuošusi daugelį vilos "Audronė" kambarių. Sukakties proga linkime Poniai ir Dr. E. Jansonui geriausios sveikatos ir sėkmės ateičiai. **A. B. G.**

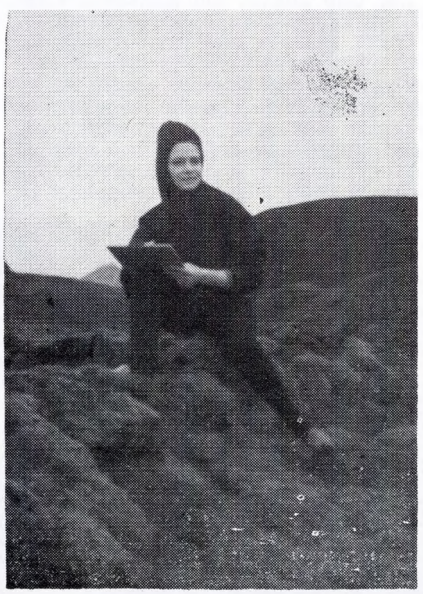

Dail. A. Vitkauskaitė-Merker praėjusiais metais padariusi didelę kelionę Europoje, kur aplankė pietų ir šiaurės kraštus, smarkiai ruošiasi parodom. Šią vasarą praleido tapydama Cape Cod, Mass., apylinkėse. Rudenį numato dalyvauti Modern Artists Guild ruošiamoje parodoje, New Jersey Trenton muziejuje. Savo asmenišką parodą (one-man-show) numato suruošti Bostone ateinantį pavasarį.

Dr. dr. G. ir R. Sidriai su savo atžalynu. Pavyzdinga šeima aktyviai dalyvaujanti lietuviškoje veikloje. Visi vaikai gražiai kalba lietuviškai. Iš k.: Pauliukas, Laimutė, Rūtelė, Jonukas, Algutis, Danutė, Vidutė, Linas ir Raimundas.

P. p. G. Breichmanienė ir **G. Gobienė** yra pakviestos paruošti tautinių šokių programą III-jai taut. šokių šventei, kuri įvyks ateinančią vasarą Čikagoje. Jos yra žinomos taut. šokių specialistės vadovaujančios ansambliams Kanadoje ir Detroite.

B. Venskuvienė iš Paryžiaus atstovavo lietuves moteris pasauliniame katalikių moterų kongrese Romoje. Taip pat dalyvavo lietuvių delegacijoje tarptautiniame Pasauliečių Apaštalavimo Kongrese.

Skulp. I. Pocienė, gyvenanti Australijoje gavo Royal South Australian Society of Arts skiriamą pirmąją premiją už metalo skulptūrą. Parodoje dalyvavo apie 60 menininkų. Anksčiau skulptorė yra gavusi pirmąją premiją parodoje Queensland'e. Vietiniuose laikraščiuose buvo labai geri atsiliepimai apie menininkę ir jos kūrybą.

D. Lipčiūtė-Augienė išleido savo mirusio vyro grafiko **P. Augiaus** monografiją. Knyga išleista didelio formato, kurioje telpa apie trys šimtai grafikos darbų.

Dail. A. Peldavičiūtė-Montvydienė staiga mirė New-Yorke. 1936 m. buvo baigusi Kauno Meno mokyklą, vėliau studijas tęsė Italijoje. Dalyvavo daugelyje parodų Lietuvoje ir išeivijoje, paskutiniu laiku turėjo savo studiją New-Yorke.

Dail. J. Paukštienės kūrybos paroda įvyko š. m. spalio mėn. 7 ir 8 d. Clevelande. Dailininkė buvo išstačiusi apie 60 darbų. Paroda praėjo su pasisekimu.

● Pirmosios dežutės laiškams pasirodė prieš 400 metų Florencijoje. Jos buvo pakabintos prie merijos durų, kad galima būtų įmesti anoniminius laiškus prieš įvairius mokslininkus, politikus ir panašius, kurie užsiiminėjo raganavimu ir "susidėjo su velniu".

G. Breichmanienė "Gyvataro" (Hamiltone) ansamblio vadovė su šokėjomis

Rūta Kulytė 3 metų, pasipuošusi tautiniais rūbais, kuriuos dar Vokietijoj išaudė jos močiutė Eleonora Kulienė. Rūtelė yra duktė Reginos Kulienės, Kanadoje buvusio K. L. K. Moterų drjos c. valdybos atstovės "Moteries" žurnalo reikalams, dabar soc. reikalų direktorės Šv. Kryžiaus ligoninėje, Čikagoje.

Muz. D. Skrinskaitė studijų tikslais jau kelintas mėnuo lankosi Europoje.

G. Norvilaitė Lietuvių Kultūros Balzeko Muziejuje Čikagoje bendradarbė, administracijos asistentė.

Liet. Kat. Moterų Draugijos (Melbourne, Australijoje) pirmininkė E. Šemetienė sveikina koncerto programos dalyvius iš k. (pirmoje eilėje): P. Andriušis, G. Vasiliauskienė, G. Kalpokas, Valienė, Morkūnas.

PUIKUS KONCERTAS MELBOURNE

Melbourno Katalikių moterų draugija, liepos 23 d. suruošė puikų koncertą Lietuvių Namuose. Koncerto tikslas paremti Tėviškės Aidų vajų, naujam linotipui pirkti. Reikalas labai svarbus, nes paskutiniuoju metu senas, iškleręs linotipas buvo visai sušlubavęs. Gelbėdama šį vienintelį lietuvišką katalikišką savaitraštį Australijoje, draugija kartu pildė užsibrėžtąjį kultūrinės propagandos tikslą. Reikia pastebėti, kad kultūrinėj srityje Melbourno lietuviai gana pribrendę, mėgsta organizuoti, bei lankyti Talento vakarus, dainos ir tautinių šokių vakarus, teatro spektaklius ir panašiai. Šį vakarą jie turėjo ypatingą progą susitikti su pačiom stipriausiom kultūros pajėgom Australijoj, — Genovaite Vasiliauskiene, kuri vadinama Australijos lakštingala, ir literatu Pulgiu Andriušiu; abu Adelaidiškiai. Jie papildė mūsų vietinius žiburius: Gintarą Kalpoką, ir naujai susibūrusį rinktinių, vyriškų balsų oktetą, p. Morkūno vadovaujamą.

Pirmą koncerto dalį išpildė solistė Vasiliauskienė, padainuodama Šimkaus "Lopšinę", Kavecko "Na tai kas", Gailevičiaus "Verkė mergelė", Jokubėno "Gėlės iš šieno". Dainos, nors dažnokai girdimos, žmonių buvo maloniai priimtos. Solistės švelnus, lengvai skrendantis balsas seniai užsirekomendavęs tautiečių tarpe. Romantiškai nuteikiančios "Gėlės iš šieno" susilaukė ypačiai daug katučių.

Antroje dalyje, solistės ypatingai jautrus perdavimas sužavėjo klausytojus, ypač Pergolese Piemenėlių Daina ir Debile Mergaitė iš Kadikso.

Pulgis Andriušis, pirmoje dalyje, skaitė ištrauką iš savo knygos "Tipelis", o antroje, naują feljetoną, "Valdžių pasikeitimai". Šis paskutinis ypatingai užimponavo klausytojus savo satyrinio jumoro kibirkštim. Audiencija kvatojo su pasigardžiavimu.

Gintaras Kalpokas, nors melbourniškis, bet lietuviškoj scenoj retas svečias. Jo balsas taipgi retas: sodrus, pajėgus bosas. Dainos perdavimas maloniai nuteikė publiką. Pirmoje dalyje Mozarto, "Sarasta arija"; Verdi, "Don Carlo" arija ir liaudies daina "Dar nepaketinau".

Antroje dalyje — Handel, Largo; liaudies daina "Tamsioj naktyje" ir Le veau d-or. Šią paskutinę audiencija iššaukė Gintarą pakartoti.

Petro Morkūno oktetas pasireiškė pirmą kart, ir visus nustebino dainų rinktinumu ir kruopščiu pasiruošimu. Pirmoje dalyje išgirdome "Kur banguoja Nemunėlis" Švedo, "Lopšinė" Brahms, "Tėvynės varpai" Sližio. Po pertraukos mus džiugino, "Oškit, pušys" Stankūno, "Sapnų pilis" Graužinio ir "Broliai" Bertulio. Puikiausiai nuskambėjo "Sapnų pilis". Mūsų patys gerieji bosai turėjo geros progos pasireikšti šioj maloniai kontrastiško balsų derinio dainoje.

Po koncerto, Katalikių moterų draugijos pirmininkė p. Šemetienė padėkojo visiems programos dalyviams, apdovanodama juos gėlėmis, kartu pabrėžė gausiai susirinkusiems tautiečiams, kad ir ateityje draugija mano organizuoti panašius koncertus, bei literatūros vakarus. Malonu, kad šis pirmas bandymas taip gerai pasisekė. Dalinai paremtas šio koncerto lėšom linotipas jau nupirktas ir mūsų vietiniai ::Tėviškės Aidai" vėl tvirtai stovi ant kojų.

D. M. Balutienė

* * *

SKAITYKITE
IR
PLATINKITE
"MOTERĮ"
1968
METAIS

• Etiketas

TRUMPI PATARIMAI DIRBANČIOMS MOTERIMS

Kai kurioms moterims darbas už namų ribų tėra tik pereinamasis laikotarpis, bet kitos turi arba ir nori dirbti visą savo gyvenimą.

Kiekvienu atveju, tinkamas pasiruošimas ir tinkama apranga yra labai svarbūs.

Prieš eidama jieškoti darbo, kiekviena moteris turėtų gerai apsispręsti kokios rūšies darbui ji yra pasiruošusi, kokį ji sugeba atlikti ir kur jo ieškoti.

Prieš einant į paskirtą pasimatymą, reikėtų pasiteirauti kokios rūšies yra numatytoji įstaiga ir kaip ten dirbančios moterys rengiasi. Kuo daugiau apie tą įstaigą sužinosite, tuo jums bus lengviau tinkamai pasirodyti per pirmą pasikalbėjimą su įstaigos viršininku. Aišku, einant teirautis eilinės raštininkės vietos, netinka dėti minkų, brangių papuošalų ir kitokių prašmatnių rūbų, nors jūsų tėvas ir būtų milijonierius. Paprastumas, geras skonis ir skrupulingas tvarkingumas sudaro daug geresnį įspūdį kaip kad brangūs papuošalai.

Bazinius drabužius turėtų sudaryti: geros medžiagos eilutė, sportinė suknelė ir geri megstiniai su sijonais.

Prieš einant jieškoti darbo, patartina užsidėti pasirinktus rūbus ir gerai pasižiūrėti į save veidrody. Paklauskite savęs: 1) ar aš atrodau tvarkingai, 2) ar atrodau švariai, 3) ar jaučiuosi patogiai, 4) ar mano sijonas nepasikelia peraukštai, kai atsisėdu, 5) ar ne perdaug kosmetikos ir papuošalų esu užsidėjusi, 6) ar tikrai tas rūbas tinka mano numatytai pozicijai?

Pradėjus darbą, reikia pasidairyti į kitas ten dirbančias moteris. Nebūtinai reikia jas mėgdžioti. Kiekviena moteris turėtų rengtis individualiai, bet kiekviena užimama vieta turi savitus reikalavimus. Jei mašininkė ateina į darbą dėvėdama sijoną ir megstinį — jai taip tinka, bet skyriaus vedėja dažniausiai vilkės elegantišką eilutę. Išeidama į gatvę, mašininkė užsimes ant galvos skarelę ar išeis vienplaukė, tuo tarpu viršininkei priderėtų dėtis skrybėlę ir pirštines.

Nereikėtų per daug sekti greit praeinančių dienos madų ir iššaukiančiai atrodančių rūbų, nereikia eksperimentuoti su kraštutiniu veido grimu, kaip pavyzdžiui blyškiu lūpų pieštuku ar dirbtinėm blakstienom. Reikia atsiminti, kad įstaigos viršininkai samdo ne modelius, bet patikimas ir sąžiningas darbininkes.

Kas vakarą reikėtų susidėti rūbus sekančiam rytui. Jie turi būti iš anksto paruošti ir peržiūrėti, nes paprastai ryto valandos labai trumpos ir bet kokie pakeitimai nebeįmanomi. Gerai susiorganizavus iš anksto, išvengiama sujauktos išvaizdos ir vėlavimosi.

I. K.

• BUTO ĮRENGIMAS

VEDA A. ŠARŪNIENĖ

DEKORAVIMO IDĖJOS

Kiekvienas turi savo dekoravimo charakterį. Sakoma, kad pirmoji dekoravimo idėja prasidėjo, kai Adomas ir Jieva padėjo savo būveinės pirmą rąstą. Pradėję savarankiškai gyventi, nesvarbu, ar tai bus didelis butas ar mažas kambarys, pradedame įgyti savo dekoravimo charakterį, kuris gali būti netikras ir nevykęs, žavus, pozityvus ar gero skonio, originalus ar imitacija. Jis gali būti nesikeičiantis ar tobulėjantis ir ieškantis. Bet — skolintas ar savas, augantis ar nesikeičiantis — tai savitas dekoravimo bruožas, taip kaip turima savo išvaizdą, balsą, manieras ir rengimosi būdą.

Dekoravimas, kaip mašinos vairavimas ar važiavimas su arkliu, reikalingas žinojimo, informacijos, apsisprendimo, ir gal svarbiausia — individualumo (personality). Dažnai galime pripažinti, kad kieno nors butas labai gražus, bet mes nesijaučiame kaip namie, nes jo šeimininkų charakteris neatitinka mūsų skonio. Dekoravime, kaip ir apsirengime, savo skonį galime išlavinti. Atidavę buto dekoravimą atlikti profesionalams dekoratoriams, nustojame didelio pasitenkinimo ir malonumo. Namų dekoravimas yra neišvengiama moters gyvenimo dalis, čia mūsų asmeninis "dangus", kur kuriame, dirbame, ilsimės, priimame svečius. Pirmas mergaitės kambarys, jos pačios idėja dekoruotas, yra lyg žingsnis į ateities namus, kuriuos ji kurs suaugusi.

"The Tastemaker" dekoravimo knygoje Russell Lynes sako: "vienos generacijos geras skonis gali būti kitos generacijos blogas skonis. Dėl to daug jaunimo priešinasi mūsų skoniui, kaip kad mes skirtingi nuo savo tėvų.

Didžiausia problema surasti atsakymą: "kas yra geras skonis?" Websterio žodynas apibrėžia tai kaip jėgą suprasti, priimti grožį, tvarką, proporciją, simetriją ir viską kas veda į tikslumą, tobulumą.

Kartais galvojama, kad saugiausias būdas turėti gerą skonį yra pasirinkti populiariausią to meto madą, kas yra klaidinga, nes rytoj ta mada gali būti pakeista kita. Jei pasirenkame paskutinę madą, nes ji patenkina mūsų reikalavimus, mūsų grožio supratimo idėją ir duoda praktišką mūsų gyvenimui foną — tai geras skonis. Butas turi suteikti praktišką aplinką mūsų gyvenimui ir interesams. Dažnai sunku suprasti save, sunku patenkinti lyg du asmenis: vieną kuriuo norime būti, o kitą, kuriuo esame. Gal visuomet svajojome apie baltus baldus ar labai šviesų kilimą, organzoje paskendusį miegamą, bet įgyvendinta idėja gali tiesiog kliudyti mūsų gyvenimui ir patogumui, neteksime namų, kuriuose galim patogiai, laisvai jaustis. Žinojimas kas esi — didelė pagelba dekoruojant.

Praeities perijodų ir stilių žinojimas padės surasti savitą stilių, suformuos skonį ir padarys dekoravimą maloniu užsiėmimu.

Per paskutinius penkis šimtus metų buvo mažiausiai penkiasdešimt perijodų ir baldų stilių. Žinodami apie atskirus perijodus ir juose gyvenančius, suprasime geriau ir stilių. Geras istorijos ir dekoravimo taisyklių žinojimas duos daugiau laisvės sukurti įdomų butą ar kambarį.

Dekoravimo rezultatai bus sėkmingi, jei jausimės laisvos ir turėsime pasitenknima. Pagalvokime apie visas girdėtas dekoravimo taisykles ir būkime pasiruošę jų tiksliai nesilaikyti. Sakoma, kad geras mokinys yra tas, kuris klausia "kodėl?" Taip ir dekoravime, klauskime: "kodėl ne?" Pavyzdžiui pasenusi taisyklė nemaišyti perijodų yra nepraktiška ir brangi. Mažai kas gali keisti baldus, madai pasikeitus. Net ir

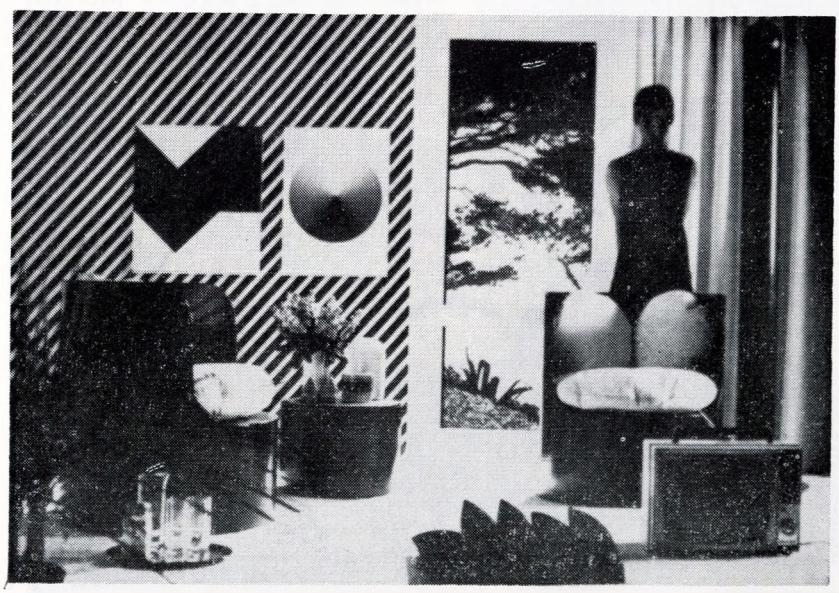

pradedantieji gyvenimą turi senesnių baldų, kurie turi būti įjungti į bendrą schemą. Norėdami išlaikyti savo individualų dekoravimo charakterį, neturime atsisakyti paveldėtų šeimos dalykų, su jumoru ir inspiracija galime panaudoti ką turime.

Vaikų kambarių dekoravimas

Moters pareiga ne tik pačiai dekoruoti butą, bet į tą naują kūrybos pasaulį įvesti ir vaikus, ypatingai dukteris. Daugiausia padėsime duodami jiems iniciatyvos. Jei kartais ir ne visada norėsime sutikti su jų idėjomis, dažnai būsime nustebinti jų originalumu ir išradingumu. Privatumas jau seniai nelaikomas vien suaugusių privilegija. Vaikai reikalingi privataus kampelio, kuris atatiktų jų reikalavimus ir išreikštų jų asmenis. Jiems nereikia prabangos, vaiko vaizduotė plati ir nereikalaujanti.

Geriausias vaikų kambarių dekoravimo būdas — bazuotis apie jų interesus, jų mėgiamus užsiėmimus. Vaikų piešiniai, mokyklos projektai, rašymo lenta, akvariumas, knygų lentyna — geras papuošalas ir kartu sukelia vaikui nuosavybės jausma, padaro atsakingesnį tvarkos palaikyme. Jaunuoliai puošia savo kambarius spalvingais teatro ar kelionių plakatais, korkinėmis plokštėmis su prilipintomis nuotraukomis ar iškarpomis.

Vaikų ir jaunuolių kambariai pigiausiai gali būti apstatomi dažytais baldais, kurie gali būti perdažomi, yra lengvai išvalomi ir duoda aplinkai spalvos. Maži vaikai ypatingai mėgsta ryškias spalvas. Sakoma, kad spalva, kaip mėnulis, priklauso visiems ir nieko nekainuoja. Nevenkime spalvos vaikų kambariuose.

Įjunkime vaikus į jų kambarių planavimą, leiskime išsirinkti spalvas, panaudokime jų idėjas, tai jiems duoda tikrą atsakomybės jausmą.

Pirkdami baldus paaugliui turime gerai pagalvoti, kad baldai tiktų ir vėliau, nebūtu "išaugti". Vaikų kambariams patariama maži plaunami kilimėliai, medvilninės lovatiesės ir užuolaidos, dažytos ne popieruotos sienos.

Vaikų kambarių dekoravimas neturėtų būti brangus, bet pareikalaus daugiau išradingumo ir planavimo.

Madų ir grožio pasaulis

VEDA IRENA KAIRIENĖ

PRIEDAI

Mūsų apranga būtų labai nuobodi ir daugeliu atveju neužbaigta, jei mes nedėvėtumėm taip vadinamų "priedų" (accessories). Jie yra lygiai svarbūs kaip ir jūsų eilutė, suknelė ar apsiaustas. Tie naudingi priedai yra ne tik aprangos užbaigimas ir papildymas, bet jų pagalba galima keisti turimą bazinį rūbą į visą eilę naujų.

Priedai yra kaip druska ir prieskoniai jūsų apsirengimui. Bet, lygiai kaip ir gaminant maistą, per daug druskos ar pipirų sugadina patiekalą, taip ir netinkamas panaudojimas priedų sugadina rūbo išvaizdą.

Skrybėlės

Vaikščioti kai kada be skrybėlės yra visai priimtina. Bet niekas taip nepakeičia ir nepagerina moters išvaizdos kaip tinkamai parinkta skrybėlė. Skrybėlė yra labai parankus uždangalas, kai jūsų plaukai nesutvarkyti, ji dažnai pajaunina vyresnę moterį, paploninа storą, paprastai atrodančią padaro įdomią ir egzotišką. Jei kas mėgsta skrybėles — turėtų jas visą laiką nešioti ir ne tik tam, kad pridengtų galvą, bet pasigražintų savo išvaizdą.

Papuošalai

Mažai kas gali pirkti tikrų brangakmenių ir tikro aukso papuošalų. Bet šiandien rinkoje yra tiek gerų imitacijų, kad kiekviena moteris turėtų jų įsigyti. Tačiau, prieš pirkdama dirbtinį papuošalą stabtelk ir paklaus save: "Jei jis būtų tikras ir aš turėčiau pinigų, ar aš jį pirkčiau?" Jei atsakytum "ne" — nepirk jo. Pigiai atrodantys papuošalai yra vienkartiniai ir kas gi norėtų prisirinkti krūvą pajuodusių grandinėlių ir pigiai blizgančių skardelių. Reikia rinktis kad ir brangesnius, bet skoningus papuošalus, kurie bus panaudojami prie visos eilės rūbų ir visą eilę metų. Žinoma, pirmiausia apsispręskite kas jums geriausiai tinka. Jei kas turi ne taip jau gražias rankas, turėtų vengti žiedų, kas turi storoką riešą, neturėtų dėvėt sunkių apyrankių, jei kieno ausys per didelės arba atstojusios, reikėtų atsisakyti didelių auskarų.

Bet jei jūsų akys didelės ir mėlynos — nešiokite turkyzus, jei jūsų plaukai rausvi ir žalios akys — puoškitės jade akmeniu. Sidabriniai papuošalai labai tinka žiloms ponioms, perlai — kiekvienai moteriai, o auksas labai gražu blondinėms.

Rankinukai

Rankinukai, pirštinės ir priderinti batukai duoda kiekvienam rūbui elegancijos.

Didelis rankinukas labai patogus einant apsipirkti arba kelionėje, bet žinoma, jis netinka prie popietinės suknelės arba prie švelnių linijų eilutės. Kiekvienai moteriai reikalingi trijų rūšių rankinukai: vienas didelis, talpus, praktiškiems reikalams, antras mažesnis, geros odos, elegantiškas, dėvimas su eilutėmis ir trečias — puošnus, dėvimas prie vakarinių drabužių, po 5 val. vakaro.

Prie gatvinių drabužių nešiojamas rankinukas derinamas prie batų. Išimtis tik ryškios spalvos rankinukams, prie ju dėvimi batai turi būti ramios neutralios spalvos.

Skarelės

Gražios spalvotos skarelės yra patys naudingiausi priedai pakeisti eilutės ar suknelės išvaizdai. Skarelės, dėvimos apie kaklą, ant plaukų, aplink liemenį tikrai leidžia pasireikšti jūsų išradingumui. Šifoninės skarelės visada sudaro romantiška išvaizdą. Linksmai raštuotos skarelės suteikia gyvumo vienos spalvos rūbams. užrištos ant skrybėlės — atnaujina skrybėle.

Labai dažnai moterys daro klaidą, kruopščiai parinkdamos suknelę, eilute, batus, bet paskutinę minutę paskubomis primesdamos bet kokius priedus — rankinuką ar skarelę, kurie nieko bendro neturi su visu ansambliu.

Laikas nuo laiko labai naudinga susirinkti visus savo priedus, išsidėstyti ant lovos ir bandyti juos suderinti su turimais rūbais. Reikia žiūrėti, kad tie patys priedai — rankinukai, skarelės, pirštinės, papuošalai būtų panaudojami prie kelių eilučių. Geriau jų turėti mažiau, bet geresnės rūšies!

KĄ DĖVĖSIME ŠIĄ ŽIEMĄ

Šiemet esame pereinamame laikotarpy. Šį sezoną nėra nustatyta vieno stiliaus, jų daug. Pastovus stilius dar yra kūrimosi stadijoj ir galutinai išryškės tik po poros metų.

Naujausios pakraipos: "mini" ir "maxi" ilgiai, įimtos į liemenį ir pabrėžiančios figūrą suknelės, pabrėžtas liemuo, platesni sijonai, raukšlės ir klostės.

Žmonės kalba apie juodą spalvą, sugrįžimą "tweed" vilnos, kitų pūkuotų vilnonių medžiagų, tamsias spalvas, ypatingai vadinamą žiemos mėlyną (winter navy), diržus, palerinas, maršKinines palaidines, aukštesnes kulnis, aukštom kulnim ilgus batus, siekiančius net virš kelių.

Tik trys madų kūrėjai — Ungaro, Courreges ir Amand paliko nepakeistą trumpą suknelę. Visi kiti siuva ją įvairiausių ilgumų — nuo trumpų, gerokai virš kelių iki pusiau blauzdos.

Kalbant apie spalvas: juoda sugrįžta, rafinuota, žvilganti, papuošta kontrastine balta, arba brangiais kailiais, aksomu ir brangakmeniais. 1968 metų juoda turi jauną išvaizdą.

Daugely parodų dominuoja ruda — įvairių atspalvių — tamsi, šokoladinė, surudijusi, ružavo atspalvio, murzina raudona.

Naujausia šio sezono spalva vadinama žiemos mėlyna (winter navy).

Žalia — tamsi, pušinė ir samanų atspalvio.

Madoje ir ryškios spalvos — kinietiška raudona, rubinų raudona, plytinė, violetinė, slyvų spalva ir ryški mėlyna.

Balta — šios žiemos klasinė spalva.

Medžiagos:

visur matomos juostuotos medžiagos. Tos juostos įvairių spalvų, audžiamos vilnoje, šilke ir satine.

Langai — stambios languotos medžiagos naudojamos Ricci ir Lanvin, smulkiai languotos — Courreges, Ungaro ir Givenchy. Visą eilę juodai ir baltai languotų medžiagų naudoja Cardin ir St. Laurent.

Pelerinos:

pelerinos yra praktiškas ir gražus rūbas. Šiemet kiekvienas madų kūrėjas turi ją savo kolekcijoje. Kai kurios jų puoštos brangiom kailinėm apikaklėm.

Apsiaustai:

"mini" ir maxi" — sugrįžta apsiaustai su diržais ir lietpalčio kirpimo. Taip pat parodoma visa eilė ilgų vilnonių apsiaustų vakarui.

Eilutės:

suknelės ir apsiausto kombinacija, atrodo, jau baigia savo dienas. Dabar jau eilutės derinamos su apsiaustu arba su pelerina.

Švarkai:

ilgas ir tiesus švarkas, švarkas su diržu ir dažnai kariško stiliaus, trumpas ir įimtas per liemenį. Taip pat madoje bluzono stiliaus švarkai.

Visų eilučių sijonai yra ilgumo iki kelių arba net truputį žemiau kelių. Yra eilučių ir su ilgais iki kauliukų sijonais.

Sijonai dažniausiai siauri per klubus, bet platesni į apačią, dažnai siuvami su platesniais ar siauresniais klostais.

KAIP PIRKTI KAILIUS

Šie metai minkų augintojams buvo ypatingai sėkmingi. Kanados kailių prekybininkai pranašauja minkų kailiniams, švarkams ir šaliams žemesnes kainas.

Tačiau, padrąsintos prieinamų kainų, moterys neturėtų griebti paskubomis pirmus pasitaikiusius kailius.

Jei jūs norit įsigyti geros rūšies minkų paltą ar švarką, rinkitės tiktai Kanadoje augintų žvėrelių. Kanados minkai, dėka klimatinių ir auginimo sąlygų, yra daug pranešesni už Europos minkus. Reikia žiūrėti, kad kailiniai neturėtų rausvo atspalvio. Tai parodo, kad jie yra gerokai pagulėję arba prastesnės rūšies.

Nepirkite kailinių, kurių pasiuvimui sunaudojamas minimalinis kailiukų skaičius. Gerų kailinių apačia turė-

tų būti maždaug 60 inčių ilgumo. Geras minko paltas yra minkštas kaip šilkas ir gražiai žvilga. Patinukų kailiukai yra geresni kaip patelių, nors patinukų plaukai yra šiek tiek šiurkštesni. Jei papūsit per minkų kailiuką — plaukai susišiauš, bet vėl greitai grįš į savo vietą. Prastesnių kailiukų plaukai lieka pasišiaušę.

Minkai yra patys ištaigingiausi kailiniai, ypatingai naujo violetinio atspalvio.

Karakulo kailiai, turbūt, yra patys populiariausi. Pirkdamos karakulo paltą, atkreipkite dėmesį, kad jis būtų lengvas ir tankiom garbanom. Stambiai garbiniuotas karakulas yra prastesnės rūšies. Juodas karakulas turi gražų blizgesį, tuo tarpu pilkasis nežvilga tiek daug. Jei renkatės pilką karakulą, žiūrėkite, kad jis būtų vidutiniai arba tamsiai pilkas. Šviesūs kailiai yra prastenės kokybės.

Kai kurios moterys mėgsta užsidėti ant karakulinių paltų minko apikakles. Svarbu pirkti patikimoje krautuvėje, nes kartais vietoj minko nesąžiningi biznieriai uždeda dažytą muskratą.

Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

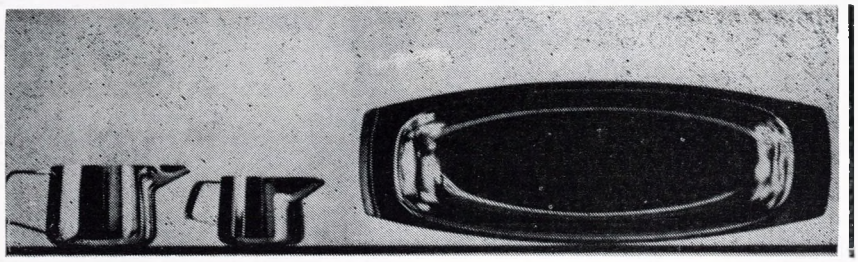

Apelsinų pyragas-tortas

4 kiaušiniai,
1 puodukas minkšto sviesto arba margarino,
2 puodukai cukraus,
2 šaukštai vanilės,
1 šaukštas tarkuotos apelsino žievelės,
3 puodukai sijotų miltų,
3 šaukštai kepimo miltelių,
1 puodukas apelsinų sunkos.

Išplakti kiaušinius, kol jie bus tiršti ir šviesios spalvos. Ištrinti sviestą ir cukrų su vanile ir apelsinų žievelėmis dideliam inde. Pridėti išplaktus kiaušinius ir gerai sumaišyti. Išsijotus miltus su kepimo milteliais supilti į paruoštą masę su apelsinų sunka ir dar kartą išmaišyti.

Supilti į paruoštas formas (4 formos 9 inčų). Kepti prie 350° maždaug 20 — 25 minutes kol pyragas pagels. Leisti atvėsti ir tada pertepti.

Pertepimas

1 puodukas cukraus,
¼ puoduko krakmolo (corn starch),
1 šaukštas tarkuotos apelsino žievelės,
1¼ puoduko apelsinų sunkos,
2 kiaušinio tryniai,
¼ šaukštuko valgomų dažų (geltonų).

Sudėti cukrų, kukurūzų miltus ir apelsino žievelę į puodą, įmaišyti apelsinų sunką. Pavirinti, nuolat maišant, kol sutirštės ir bus permatomas. Nukelti nuo ugnies.

Išplakti kiaušinio trynius su likusia sunka pridedant truputi karštos masės. Tada supilti trynius į puodą ir pavirti ant lengvos ugnies maišant apie 2 minutes nuėmus įmaišyti dažus ir leisti atšalti.

Kremas papuošimui

2 kiaušinio baltymai,
1½ puoduko cukraus,
½ šaukšto "cream of tartar",
½ puoduko apelsinų sunkos,
1 šaukštas vanilijos,
keletas lašų valgomųjų dažų (geltonų).

Sudėti viską į dvigubą puodą (su verdančiu vandeniu apačioje) ir plakti elektrine mašinėle apie 5-7 minutes kol pasidarys purus. Suteptą tortą puošti šiuo kremu.

Marinuoti šonkauliukai ant jiešmo

4-6 svarai nepjaustytų šonkauliukų, druskos ir pipirų pagal skonį.

Marinatas

1½ puoduko pamidorų košės (ketchup),
¾ puoduko viščiuko buljono ar kitokio buljono,
4 šaukštai "curry powder",
3 skiltelės sutrinto česnako.

Pasūdytus šonkauliukus sudėti į marinatą ir laikyti mažiausiai 4 val., šaldytuve 24 valandas. Reikia dažnai pavartyti, kad būtų marinatu apsemti. Tada suvarstyti juos, supjaustčius norimo dydžio gabaliukais, ant kepimo jiešmo (rotary spit). Kepant dažnai laistyti marinatu, kol bus gerai iškepę.

Ryžiai prie mėsos

2 šaukštai sviesto,
1 mažas kapotas svogūnas,
1 puodukas nevirtų ryžių,
2 puodukai karšto viščiuko buljono, druskos ir kitų prieskonių pagal skonį.

Sviestą išleisti keptuvėje ir jame apkepinti svogūną. Pridėti ryžius ir išmaišyti, kad jie apsidengtų sviestu. Pridėti karštą buljoną ir prieskonius. Gerai uždengus kepti prie 350° — 375° apie 30 minučių ar kol ryžiai suminkštės. Retkarčiais pamaišyti ir, reikalui esant, dadėti dar truputį buljono. Prieš duodant į stalą uždėti sviesto ir lengvai pamaišyti šakute, tai neleis susiklijuoti. Geriausia kepti elektrinėj keptuvėje.

Japoniškas vyšnių omletas

2 šaukštai sviesto,
4 kiaušinio baltymai,
6 kiaušinio tryniai,
2 šaukštai vaisių cukraus,
3 šaukštai juodų vyšnių uogienės,
1 šaukštas konjako (brandy).

Plakti baltymus kol sukietės. Dadėti cukrų ir dar paplakti. Atskirai išplakti trynius ir atsargiai sumaišyti su baltymais. Uogiene ir konjaką puodelyje truputį pašildyti. Išleisti sviesta 10-12 inčių dydžio keptuvėje, kai užkais (neleisti paruduoti) sudėti kiaušinius, pakelti truputį karštį ir pamaišyti su mediniu šaukštu pusę minutės. Paskui leisti kepti pajudinant keptuvę, kad nepriliptų.

Omletą galima apversti keptuvėje arba pabaigti kepti krosnelėje, kad viršus truputį paruduotų. Prieš duodant į stalą užpilti išvirtos uogienės su konjako padažu (4 porcijos).

Antis kepta su mandarinais

1 antis (4 sv.),
1 dėžutė 10 oz. mandarinų,
1 mažas svogūnas pjaustytas,
1 šaukštas sviesto,
1 šaukštas miltų,
½ puoduko balto vyno,
1 kubikėlis presuoto viščiuko buljono,
1 puodukas verdančio vandens,
1 šaukštas sojos padažo (soy sauce),
1 šaukštas brandy,
druskos ir pipirų pagal skonį.

Supjaustyti antį į keturias dalis, pabadyti šakute ir apibarstyti druska. Antiės gabaliukus sudėti ant kepimo grotelių ir kepti krosnelėje prie 350° maždaug 1½ valandos.

Padažą paruošti pakepinant svogūną svieste kol suminkštės. Įmaišyti miltus, supilti sunką iš dėžutės nuo mandarinų, vyną ir ištirpintą buljono kubelį verdančiame vandeny. Leisti pavirti ant lengvos ugnies apie 10 minučių. Tada dadėti mandarinų skilteles, sojos padažą ir brandy. Pavirti lengvai kol antis bus iškepusi.

Duoti į stalą užpilant antį padažu,

Mokos pudingas (mocca)

4 šaukštai sviesto ar margarino,
1 puodukas sijotų miltų,
¾ puoduko cukraus,
3 šaukštai kavos (instant) miltelių,
1½ šaukšto kepimo miltelių,
1 kiaušinis,
½ puoduko pieno,
½ puoduko kakavo,
1½ puoduko verdančio vandens.

Sviestą išleisti mažame puodely. Sumaišyti miltus, ½ puoduko cukraus, kavą ir kepimo miltelius didesniame inde. Išplakti kiaušinį, įmaišant pieną ir atvėsusį sviestą. Viską supilti į miltus ir gerai išmaišyti. Supilti į 6 puodukų talpos kepimo formą.

Sujungti kakavą ir likusį cukrų ir pabarstyti ant viršaus, tada pamažu užpilti verdančio vandens ir kepti prie 350° apie 35 minutes kol vidus lengvai paspaustas atšoks. Leisti atvėsti 15 minučių. Duoti į stalą šiltą arba šaltą užpilant šokolado padažu, grietinėle ar su ledais.

Bulvių salotos

2 vidutinės virtos bulvės,
3 riekutės keptų pusryčių lašiniukų,
1 šaukštelis kapoto svogūno,
2-3 šaukštai rūgščios grietinės,
acto, druskos ir pipirų pagal skonį.

Bulves supjaustyti ketvirtainiais gabaliukais, lašiniukus sutrupinti ir pridėti kapotą svogūną, rūgščią grietinę, actą, druską. Sumaišius apiberti petruškom.

Džiovintų vaisių plokštainis

2 puodukai įvairių vaisių (džiovintų),
1 puodukas razinkų,
1 puodukas cukraus,
1½ puoduko miltų,
5 kiaušiniai.

Džiovinti vaisiai pamirkomi karštam vandenyje, kad išbrinktų, paskui gerai nusausinami, išimamos sėklos ir kauleliai. Vaisiai supiaustomi siauromis ilgomis juostelėmis ir sumaišomi su razinkomis.

Kiaušiniai plakami su cukrumi, indą įstačius į karštą vandenį, kol virsta putomis. Į išplaktus kiaušinius sudedami vaisiai ir miltai. Atsargiai išmaišyta tešla supilama į iškloto ir išteptą formą plonai. Kepti 30-40 minučių neperkarštoje krosnyje.

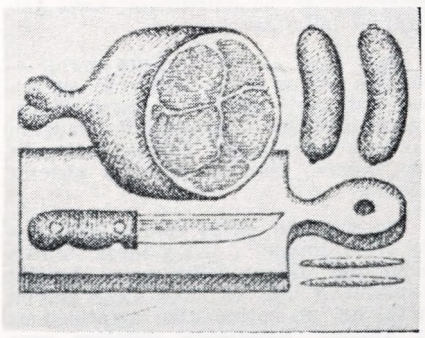

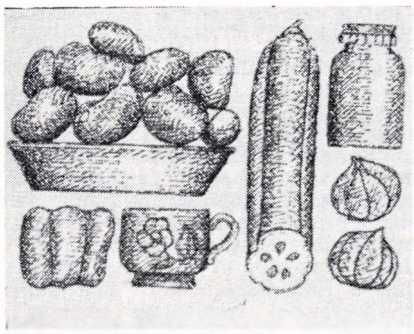

Tradiciniai Kūčių valgiai

Plotkelės.

Obuolys (Suvalkijoje dalinamas visos šeimos nariams).

1. Silkės patiekalai:
   a. marinuota,
   b. kepta,
   c. su svogūnais, morkomis arba grybais.

2. Barščiai su džiovintų grybų auselėmis.

3. Daržovių mišrainė su alyva (burokėliai, pupelės, rauginti agurkai, kepti svogūnai).

4. Rauginti kopūstai su pupelėmis, kepintas svogūnas alyvoje.

5. Žuvies patiekalai.

6. Aguonų pienas su šližikais.

7. Kisieliai:
   a. spanguolių,
   b. avižų.

8. Virti kviečiai su medumi ir lazdynų riešutais.

9. Vaisių kompotas.

10. Medaunykas.

Suktos silkės marinate

4 išmirkytos ir išvalytos silkės,
1 kapotas ir keptas svogūnas,
1 šaukštelis garstyčių.

Silkės perpjaunamos per pusę, patepamos garstyčiomis ir keptu svogūnu susukama ir persmaigstoma gvazdikėliais. Įdedama į paruoštą indą su marinatu.

Silkė su morkomis

2-3 silkės nuvalytos ir išmirkytos,
1 puodukas tarkuotų virtų morkų,
¼ puoduko alyvos,
1 tarkuotas svogūnas.

Silkė supjaustoma smulkiai ir išdėstoma dubenėlyje. Morkos ir svogūnai su mėgiamais prieskoniais pakepinami alyvoje ir dar kol karšti užpilami ant silkių.

Virti kviečiai

Išmirkyti 1 puoduką valytų kviečių. Išmirkinus virti 1-2 valandas ar kol bus minkšti. Atvėsinus užpilama skysto medaus, įdedama riešutų ir kapotų migdolų. Galima įdėti ir razinkų be sėklelių. Viską gerai išmaišyti ir duoti su aguonų pienu.

Avižinis kisielius

2 puodukai avižinių miltų,
4 puodukai vandens.
1 riekutė juodos duonos,
truputis druskos.

Miltus užpilti vandeniu, įdėti truputį druskos ir riekutę duonos. Pamaišyti ir apdengus padėti, kad išrugtų. Tada perkošti per smulkų sietelį ar merlę dadedant puoduką vandens, kad būtų skystis. Virti ant lengvos ugnies maišant mediniu šaukštu, kol sutirštės. Tada supilti į dubenėlį ir leisti atvėsti. Duoti su šaldytu vandeniu ar aguonų pienu.

Barščiukai

3 puodukai daržovių sultinio — buljono,
4 vidutinio dydžio burokėliai,
3 šaukštai pamidorų košės (ketchup),
1 šaukštas miltų,
4-5 šaukštai rūgščios grietinės,
1 svogūnas,
citrinos sunkos.

Burokėliai išverdami atskirai. Sutarkuotas svogūnas pakepinamas svieste dadedant pamidorų košės, miltų ir truputį sultinio. Burokėlius sutarkuoti ir užpilti citrinos sunka. Taipgi galima sumaišyti su grietine ir viską sudėti į pašildytą sultinį. Norint duoti su grybų ausytėmis tirščiai iškošiami ir paliekamas tik burokėlių rasalas.

Grybų ausytės

4 oz. džiovintų grybų,
1 svogūnas,,
1 šaukštas sviesto ir
1 kietai virtas kiaušinis.

Grybus išmirkyti, paskui išvirti su mėgstamais prieskoniais. Išvirtus grybus sumalti su svieste pakepintu svogūnu, dadėti druskos ir smulkiai sukapotą kiaušinį. Viską labai gerai išmaišyti.

Tešla ausytėms

1 puodukas ar truputis daugiau miltų,
2 kiaušiniai,
žiupsnelis druskos.

Suminkyti tešlą ir plonai iškočioti. Dėti po mažą šaukštelį paruoštų grybų mišinio, tešlą užlenkiant padaryti ausytes. Virti pasūdytame vandenyje ir duoti prie barščiukų arba atskirai su grietinėlės padažu.

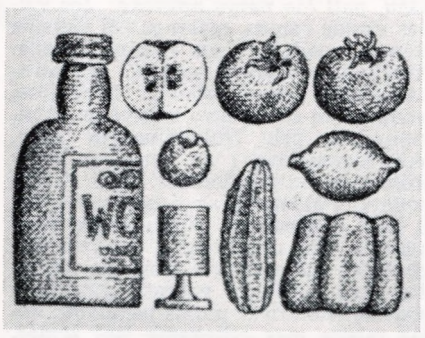

PAMILĘ ŽEMĘ

ILGIMĖS SAULĖS

Kai kas mūsų esam skaitę prancūzų rašytojo Moljero (J. B. Moliere) knygą "Šykštuolis". Toje knygoje vaizduojamas žmogus, vardu Harpoganas, kuris buvo taip šykštus, kad auksą mylėjo labiau, kaip save ir artimuosius. Jis tuo auksu gėrėjosi, pilstė jį į dėžes, o tarnus skriaudė. Kartą vagis prisitaikęs pasigriebė ir išnešė jo auksą. Šykštuolis įtužęs draskėsi, liepė sunaikinti tarnus ir net save. Jam turtas buvo brangesnis net už jo paties gyvybę. Šiandien be didelių pastangų galima rasti "harpoganų" ypač šiame gėrybėmis persotintame krašte. Negalima smerkti žmonių, kurie stengiasi įsigyti turto ir ekonomiškai taip susitvarko, kad senatvėj ar ligos atveju nereiktų išmaldos prašyti. Mums, lietuviams, reikia turtingų žmonių, nes turtas kilnaus sąmoningo lietuvio rankose neša mums visiems palaimą.

Gyvenam žemėj ir dar svetimoj. Kas išmestų tūkstantines mūsų literatūrai, Tautos fondui? Kas paremtų mūsų mokyklas, vaikų darželius, jeigu neturėtumėm tų kilnių pasiturinčių žmonių. Deja, daug turime tautiečių, kurie dėl trupinio aukso ir gardaus valgio šauksto užmiršo žmonėmis esą — kaip V. Kudirka sako. Tame krašte pagundų daug: televizija, radio, krautuvės savo mirgančiomis vitrinomis skelbia reklamuoja visokias gėrybes. Šeima lengvai galėtų verstis be įvairių "prašmatnybių", bet argi gali nusileisti matydama kitus turint daugiau. Reikia pinigų. Motina, palikusi kūdikį svetimų priežiūrai, sūnus ar duktė palikę mokyklą, visi išlekia į darbą. Nejučiomis visa šeima sumerkia širdis į aukso katilą. Rezultatai: nervų pairimai, miego tabletės, rietenos namuose. Tie žmonės nesuprato, kad siekti tik sotaus gyvenimo—tai gyvulių "idealas". Sotus gyvulys gula ir ramiai snūduriuoja, o žmogus sočiam gyvenime darosi neramus, ima kažko ilgėtis, blaškytis. Pasitaiko net tokių, kurie nusižudo. Tie žmonės nesuvokė gyvenimo prasmės. Paskendę materializme, užmiršo, kad žmoguje yra amžinybės liepsnelė — siela. Sielos žemiškais turtais nesužavėsi. Ji kyla aukštyn prie Amžinojo Gėrio - Dievo. Tas sielos ilgėjimas Gėrio ir įgalina žmogų pakelti vargus, kentėjimus, atleisti nuoskaudas.

Pažinojau lietuvę motiną, kurios gyvenimo kelias buvo gana sunkus. Augino aštuonis vaikus, dešimtį metų slaugė savo paraližuotą vyrą, rūpinosi ūkiu, pati ėjo namų apyvoką. Jos veidas visada ramus, malonus. Ji visiems stengėsi padėti, visus ramino, guodė. Nusikaltimus labai smerkė, bet nusikaltėliams buvo atlaidi. Kiekvieną sekmadienį skubėdavo bažnyčion. Atsiklaupdavo prie Nukryžiuotojo kojų, akis įsmeigdavo į Jo veidą, o lūpos šnibždėjo maldos žodžius. Ilgai ji klūpodavo. Paklausta, ar ji nepavargstanti ilgai klūpodama, nusišypsojus atsakydavo: "Ne, man lengva, nes visą vargo naštą palieku prie Kristaus kojų". Štai kas teisingai suprato gyvenimo prasmę! Reiktų ir mums pagalvoti, kokią misiją mes atliekame šioj žemėj. Lietuviai linkę pasigirti esą idealistai, romantikai ir t. t. Turime idealistų, kaip ir visos tautos, bet daug turime ir priešingų jiems. Koks mūsų idealizmas, jeigu lietuviukai nemoka tėvų kalbos, skursta lietuviškos mokyklos, lietuviškos knygos lentynose pelėja, nematom vargo palaužto brolio. Jeigu retkarčiais dėl žmonių akių numetam skatiką, tai negalim vadintis idealistais. Kaip sunku rasti žmogų, kuris dirbtų visuomeninį darbą, nes neapmokamas. Kaip lengvai kitus smerkiame, kritikuojame! Nemeskim akmens į klystančius, nes mes visi darom klaidų. Mums reikėtų geriau Dievą pažint, nes, ką pažįstame geriau — pamilstame. Jėzuitų įkūrėjas Lajola mokė savo pasekėjus kūrėją pažinti iš Jo kūrybos. Šv. Teresėlė įsiklausydavusi į verkiančio smuiko garsus, stebėdavusi dūžtančias bangas ir jos siela skęsdavo maldoj. Ir mums, vietoj tuščių kalbų, o dažnai apkalbų, ar nebūtų geriau skęsti gražiuose muzikos garsuose, daugiau paskaityti knygų, pasigrožėti gamta. Labiau praturtintume sielą, o akys žvelgtų į saulę.

T. Sekonienė

"Moters" žurnalo meno kūrinių bazaro, kuris įvyko spalio mėn. 28 d., laimėtojai yra: *E. Baumeisteris,* Oakville, Canada, — skulp. E. Docienės "Rūpintojėlis (medis); *I. Kulikauskienė,* Chicago, U.S.A. — dail. R. Jautokaitės "Prie koplytėlės" (litografija); *B. Gražulienė,* Footscray, Victoria, Australia — A. Vitkauskaitės-Merker "Lietuvaitės prie kryžiaus" (aliejus); *A. Baliukonis,* Toronto, Canada — dail. J. Paukštienės — "Gėlės" (aliejus); *A. Šukaitienė,* Hamilton, Canada — dail. J. Paukštienės "Vienišas laivas" (aliejus); *G. Balčiūnienė,* Toronto, Canada, — dail. A. Tamošaitienės "Vasaros ūkanos" (aliejus). Laimėti kūriniai artimoje ateityje bus išsiųsti laimėtojams.

Visiems kitiems parėmusiems lietuviškos spaudos darbą nuoširdžiai dėkojame.

"Moters" redakcija ir administracija

● Paprotys rašinėti ant sienų toks pat senas, kaip ir pasaulis. Keistos gyvenimo ironijos dėka Vezuvijaus aukos — Pompėjos sienų įrašai labai vertinami istorikų. Jie padėjo daug ką sužinoti apie pompėjiečių gyvenimą, jų rūpesčius ir džiaugsmus. Tyrinėtojai perskaitė ir Amūro strėle pervertųjų užrašus, ir kažkieno grasinimus, net politinius skelbimus, kaip pav. "Tas, kuris neatiduos savo balso už Quinctą, tegul bus pervarytas per miestą raitas ant asilo." Bazilikoje sienoje galima perskaityti: "Suavis svajoja apie pilnus ąsočius vyno" ir panašiai.

• Gėlės

Kambarinė eglutė

(Araucaria excelsa)

Kilmės iš Norfolk salynų, kur išauga į didelius medžius. Mėgiama, kaip kambarinis dekoratyvus augalas. Reikalingas daug šviesos. Vasarą laikyti ant atdaro lango, nes mėgsta gryną orą. Saugoti nuo vėjo traukos. Pavasarį purkšti vandeniu. Nuo kovo iki rugpjūčio laistyti trąšų vandeniu. Nuo rugsėjo iki vasario trąšų nebeduoti ir mažiau laistyti. Žiemą laikyti šviesiai ir vėsiai, kitu atveju šakos nulinksta. Persodinti kas trys metai, neimti perdidelio vazono.

LAIKRODIS IR LAIKAS

Puikus dalykas buvo gyventi tada, kai žmogus gyveno kaip vaikas: tik dabartimi, — praeities nė ateities jam lyg ir nebuvo. Prieš kokią 40.000 metų mes visi buvo laimingi kaip vaikai: be vakar ir be rytoj.

Bet vieną kartą urvinis žmogus žiūrėdamas į besileidžiančią saulę ir ilsėdamasis po sunkios kovos su laukiniais žvėrimis turbūt pagalvojo: prieš sekantį saulės nusileidimą aš atsiritinsiu didesnių akmenų prie savo urvo. Taip pagalvojęs jis išrado **laiką**, nes "prieš sekantį saulės nusileidimą" reiškė "rytoj" ir "aš atsiritinsiu" buvo galvojimas laiko sąvokoje.

Ilgai ilgai — tūkstančius metų — žmonės jokios bėdos neturėjo su laiku: kai saulė švietė — buvo diena, kai sutemdavo — buvo naktis, daugiau nieko nė nereikėjo. Žodžiu, laikrodis dar nebuvo išrastas ir laiko visiems užteko.

Bet maždaug prieš kokius 5000 metų atėjo žmogui į galvą idėja, mintis skaičiuoti dienos laiką pagal šešėlių slinkimą ir ilgį. Ta idėja atėjo galvon maždaug tuo patim laiku egiptiečiams ir kinams. Egiptiečiai didelėse savo

miestų aikštėse pastatė pirmuosius saulės laikrodžius — obeliskus — augštus akmeninius stulpus, plonėjančius į viršų ir užsibaigiančius smaila piramide. Dabar kiekvienas galėjo žinoti koks maždaug kada buvo dienos metas.

Saulės laikrodžiai nerodė laiko perdaug klaidingai: jie perdaug nė vėlavo, nė skubėjo. Visa bėda, kad jie kaikada visai nėjo. Kai pvz. lijo, arba naktį — laikrodžiai "sustodavo". Reikėjo išgalvoti ką nors geresnio — buvo išrastas vandeninis laikrodis. Tai buvo tam tikro talpumo ąsotis su maža skylute dugne. Jį sklidiną pripylus vandens išeidavo maždaug dvi valandos kol visas vanduo ištekėdavo. Bet tas laikrodis nebuvo nė tikslus, nė patogus, be to — žiemą jis užšaldavo . . .

Kadangi jau tada žmonėms atrodė, kad be laikrodžio negalima išsiversti, buvo išrasta visa eilė kitokių laiko matavimui priemonių: buvo išrasti alyviniai laikrodžiai, ugnies laikrodžiai, smėlio laikrodžiai ir t.t. Žmonėms buvo svarbu žinoti tik valandos — minučių nė sekundžių skaičiuoti dar niekam nerūpėjo.

Maždaug tūkstantaisiais metais po Kristaus gimimo vienuolis Gerbertas (vėliau — popiežius Silvestras II-sis) išrado pirmą mechanišką laikrodį, o su tuo išradimu pasibaigė ramus, be skubėjimo gyvenimas.

Pirmieji mechaniški laikrodžiai buvo milžiniški gramozdai. Jie būdavo įrengiami bažnyčių ar miesto rotušės bokštuose. Didžiausias visame pasaulyje anais laikais laikrodis buvo 1300 m. Anglijos karaliaus Edvardo I-jo pastatydintas ant Westminsterio bokšto Londone.

Vėliau tie didieji mechaniški laikrodžiai būdavo įvairių menininkų puikiomis figūromis, įvairiais raižiniais puošiami. Pradžioje penkiolikto šimtmečio buvo išrastas spiruoklinis, kabinamas ant sienos arba pastatomas ant stalo kambarinis laikrodis, o šešiolikto šimtmečio pradžioje vokietis Petras Henlein padarė pirmą pasaulyje kišeninį laikrodį.

Kišeninis, o vėliau rankinis laikrodis tapo nuolatiniai ir neatskiriami palydovai žmogaus: gimstant ir mirštant, miegant ir budint — laikas ir laikrodis . . .

Ne taip seniai buvo išrastas elektrinis laikrodis, dabar jau yra išrastas elektroninis ir net atominis laikrodis, kuris gali pavėluoti į parą tik 0.000005 sekundės — reiškia, per tris tūkstančius metų jis gali suvėluoti tik vieną sekundę!

O kas iš to?

Prieš 5000 metų žmogus, sekdamas saulės laikrodį, sulaukdavo gilios ir ramios senatvės. Šiandien laiką matuojame milijonine dalele sekundės ir mirštame jauni nuo širdies priepuolio.

Z. Daugvainienė

• Atsiųsta paminėti

Laiškai Lietuviams — rugpj. mėn. Vyr. redaktorius K. Trimakas, S. J., Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636, U.S.A. Prenumerata metams $4.—, atskiras nr. 40 ct.

Tėviškės Aidai — Australijos Liet. Kat. Federacijos leidžiamas savaitraštis. Vyr. red. kun. Pr. Vaseris. Prenumerata metams Australijoje $8.—, kitur — $9.—. Adresas: 19 Henry Str. Kensington, Vic., Australia.

Lietuvių Dienos — Vyr. red. B. Brazdžionis. Leidėjas A. Skirius. Žurnalas išeina kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpj. mėn. Prenumerata metams $6.—, garbės prenumerata $10.—. Adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, California 90029.

Lietuviai Amerikos Vakaruose — 4364 Sunset Blvd. Los Angeles, Calif. 90029. Redaguoja kolektyvas, leidžia — A. Skyrius.

Anatolijus Kairys — Curriculum Vitae (vienaveiksmė tragedija komiškai). Atspaudas iš 1966 metų "Trečiosios Pradalgės". Spausdino: Nida Press, 1 Landbroke Gardens, London, W. 11. Great Britain.

Atsitikimas Nr. 1 — moksleivių laikraštėlis leidžiamas N. P. V. Putnamo, Conn. bendrabučio. Redakcinį kolektyvą sudaro: A. Rygelytė, A. Čeponytė, V. Petrutė, B. Venclovaitė, Ses. M. Viktorija, Ses. M. Jurgita. Turinyje: organizacinė veikla, sava kūryba, poezija, pasisakymai įvairiomis temomis ir t.t.

Mėlyna diena. Eilėraščiai.. Parašė Benediktas Rutkūnas. Aplankas B. A. Rutkausko, O. P. Spaudė Immaculata Press, Putnam Conn. Apimtis 95 psl. Kaina $1.90.

★ ★ ★

Praeito nr. jaunimui skaitytinų knygų sąraše minimos **Balės Vaivorytės** 2 knygos (Viltrakių vaikai ir Tėviškės takais) knygų rinkoje nebegaunamos. Tačiau sąraše praleistos ir dabar gaunamos pirkti yra tos autorės dvi vėlesnės knygos: **Nardžio pulkas** (Salezičių Italijoje leidinys) ir **Skaidrytė**, vaidinimai vaikams (mecenatas: L. Angeles Skautininkų Ramovė).

Garbės prenumeratos:

L. Bieliauskaitė, Chicago, Ill., B. Simonaitienė, Detroit, Mich.

Žurnalui aukojo:

$5.00, — A. Kalnina, Gananoque, Ont., M. Paukštienė, Scarborough, Ont.

$4.00, — L. Bieliauskaitė, Chicago, Ill., Prel. J. Kučingis, Los Angeles, California, D. Petruitytė, Chicago, Ill., A. Milčuvienė, Manchester, Conn., A. Pociuvienė, Newark, N. J., Kun. J. Pragulbickas, Elizabeth, N. J., T. Serapinienė, Chicago, Ill.

$2.00, — S. Girdauskienė, Chicago, Ill., J. Kutkienė, Glen Osmond, Australia, S. Šapkuvienė, Chicago, Ill., M. Simonavičienė, Toronto, Ont.

$1.00, — M. Balčiūnienė, Richmond Hill, N. Y., K. Balzarienė, Chicago, Ill., R. Ingelevičienė, Brooklyn, N. Y., E. Jucevičienė, Chicago, Ill., A. Lapienė, Stony Brook, N. Y., B. Lesevičiūtė, Chicago, Ill., K. Marijošienė, Hartford, Conn., J. Raišienė, Chicago, Ill., V. B. Raulinaitienė, Downey, Ill., O. Staškevičienė, Port Colborne, Ont., A. Surkevičienė, Philadelphia, Pa., I. Ulpienė, Dorchester, Mass.

Vienintelio lietuvių moterų žurnalo,
"MOTERIES",
prenumerata – vertingiausia dovana
1968 metams!